

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra ekonomie

Změny ve zdanění příjmů ze závislé činnosti

Bakalářská práce

Autor: Silvie Hronová

Studijní program: Ekonomika a management

Vedoucí práce: Ing. Jan Mačí, Ph.D

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 15. 11. 2022

Silvie Hronová

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské Ing. Janu Mačí, Ph.D. za metodické vedení práce a cenné rady, které mi velice pomohly při zpracování bakalářské práce.

Anotace

Cílem bakalářské práce „Změny ve zdanění příjmů fyzických osob ze závislé činnosti“ je za použití analýzy zjistit reálné dopady změn ve zdanění příjmů fyzických osob ze závislé činnosti na daňového poplatníka, zdali a jakým způsobem ovlivnily změny ve zdanění růst nominálních mezd v roce 2021.

Teoretická část se zabývá obecnou definicí daně, daní z příjmů v České republice a jejími změnami na základě Zákona č. 609/2020 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony. Druhá část je věnována dani z příjmů v sousedních státech České republiky.

Praktická část se věnuje výpočtu modelových příkladů reflektujících změnu ve zdanění příjmů mezi roky 2020 a 2021. V druhé polovině praktické části je provedena analýza, která vede k závěru, zdali s ohledem na inflaci a nezaměstnanost, došlo změnou ve zdanění ke zpomalení růstu nominálních mezd zaměstnanců.

Annotation

Title: Changes in the taxation of personal income from dependent activity

The aim of the bachelor thesis "Changes in the taxation of personal income from dependent activity" is to determine the real impact of changes in the taxation of personal income from dependent activity on the taxpayer, whether and how the changes in taxation have affected the growth of nominal wages in 2021.

The theoretical part deals with the general definition of tax, income tax in the Czech Republic and its changes on the basis of Act No. 609/2020 Coll., which amends certain acts in the field of taxes and some other acts. The second part is devoted to income tax in the neighboring states of the Czech Republic.

The practical part is devoted to the calculation of model examples reflecting the change in taxation of personal income between 2020 and 2021. In the second half of the practical part, an analysis is carried out which leads to the conclusion whether, taking into account inflation and unemployment, the change in taxation has slowed down the growth of nominal wages of employees.

Klíčová slova

daň z příjmů fyzických osob, mzda, základ daně

Key words

tax on personal income, wage, tax base

Obsah

Seznam obrázků	8
Seznam tabulek.....	8
1 Úvod.....	9
2 Cíl práce.....	10
3 Metodika zpracování.....	11
4 Úvod do daňové problematiky	12
4.1 Daně.....	12
4.2 Funkce daní.....	12
4.3 Daň z příjmů fyzických osob	13
4.4 Subjekt daně	14
4.5 Předmět daně.....	15
4.5.1 Příjmy ze samostatné činnosti.....	16
4.5.2 Příjmy z kapitálového majetku.....	17
4.5.3 Příjmy z nájmu.....	18
4.5.4 Ostatní příjmy	18
4.6 Základ daně.....	19
4.7 Sazba daně.....	19
4.8 Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti	21
5 Změny ve zdanění z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v roce 2021 v ČR	
24	
5.1 Zrušení superhrubé mzdy.....	24
5.2 Úprava sazby daně	25
5.3 Změna slevy na poplatníka.....	25
5.4 Daňové zvýhodnění na vyživované dítě/děti	26

6	Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v EU	28
6.1	Německo	28
6.2	Polsko.....	30
6.3	Slovensko.....	32
6.4	Rakousko	34
7	Praktická část.....	37
7.1	Modelace výpočtu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.....	37
7.1.1	Modelový příklad pro rok 2020 č. 1	39
7.1.2	Modelový příklad pro rok 2021 č. 1	42
7.1.3	Porovnání modelových příkladů č. 1	45
7.1.4	Modelový příklad pro rok 2020 č. 2	46
7.1.5	Modelový příklad pro rok 2021 č. 2	49
7.1.6	Porovnání modelových příkladů č. 2	51
7.1.7	Porovnání modelových příkladů č. 1 a 2	51
7.2	Rozdíly ve mzdách s ohledem na růst spotřebitelských cen v roce 2020 a 2021	52
7.3	Rozdíly ve mzdách s ohledem na růst spotřebitelských cen v letech 2017-2021	56
8	Shrnutí výsledků.....	58
9	Závěry a doporučení	59
10	Seznam použité literatury	60

Seznam obrázků

Graf 1 Rozdělení měs.hrubé mzdy (vlastní zpracování).....	40
Graf 2 Rozdělení měs.hrubé mzdy (vlastní zpracování).....	43
Graf 3 Rozdělení měs.hrubé mzdy (vlastní zpracování).....	47
Graf 4 Rozdělení měs.hrubé mzdy (vlastní zpracování).....	49
Graf 5 – Srovnání růstu mezd 2020-2021 (ČSÚ)	55

Seznam tabulek

Tabulka 1 Sazba daně (Vančurová, Láchová, s. 196)	17
Tabulka 2 Daňové zvýhodnění na děti v letech 2020 a 2021 (Kadlec, 2021, Děti – daňové úlevy a jejich změny v roce 2021).....	27
Tabulka 3 Sazba daně z příjmů Německo (Nerudová, 2017, s. 257)	29
Tabulka 4 Sazba daně Polsko (Nerudová,2017, s. 265).....	31
Tabulka 5 Odvody Slovensko (Nerudová, 2017, s. 288).....	33
Tabulka 6 Sazba příspěvků na pojištění Rakousko (Nerudová,2017, s. 275)	34
Tabulka 7 Sazba daně z příjmů Rakousko (Nerudová, 2017, s. 275.....	35
Tabulka 8 Systém slev Rakousko (Zajíčková, Boháč, Večeř, 2013, s. 101).....	36
Tabulka 9 Modelový příklad č.1 (vlastní zpracování)	41
Tabulka 10 Modelový příklad č.2 (vlastní zpracování).....	44
Tabulka 11 Modelový příklad č.3 (vlastní zpracování).....	48
Tabulka 12 Modelový příklad č.4 (vlastní zpracování).....	50
Tabulka 13 Nezaměstnanost v ČR (ČSÚ, 2022).....	53
Tabulka 14 Hrubá měsíční mzda v roce 2021 a 2020 s ohledem na růst spotřebitelských cen (zdroj-ČSÚ).....	55
Tabulka 15 Rozdíly ve mzdách v letech 2017-2021 (ČSÚ; vlastní zpracování)	57

1 Úvod

Daň z příjmů fyzických osob je jednou z nejdůležitějších daní v českém daňovém systému, jelikož se přímo dotýká téměř každého člověka. Tato práce se zaměřuje právě na tuto daň, primárně na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Prostřednictvím této daně odevzdává člověk část svého příjmu do státního rozpočtu. Každý rok dochází ve způsobu zdanění příjmů ke změnám/novelizacím, které zajišťují fungování daňového systému. V různých letech dochází k různě markantním změnám. Od roku 2021 dochází ke změnám ve zdanění příjmů, které mají vliv na poplatníka a výši odvedené zálohy na daň z příjmů fyzických osob. Vzhledem k propojenosti daně z příjmů s dalšími faktory je tato daň velice diskutována mezi lidmi. Cílem práce je zjistit, zdali a jakým způsobem ovlivnily změny ve zdanění příjmů fyzických osob ze závislé činnosti vývoj růstu hrubých měsíčních nominálních mezd v roce 2021. Předpokladem je, že by mohlo dojít, vlivem změn ve zdanění příjmů, ke snížení růstu hrubých měsíčních nominálních mezd v porovnání s roky předchozími.

Poplatníkem daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti je fyzická osoba, plátcem však být nemusí. Pokud se jedná právě o daň z příjmů ze závislé činnosti, tak za poplatníka odvádí zálohu na daň plátce daně, v tomto případě zaměstnavatel, který může být i osobou právnickou. Pokud dochází ke změnám ve zdanění příjmů, dochází ke změně výše disponibilního důchodu poplatníka. Z podmínek daných zdaněním příjmů je ovlivněna ochota lidí tyto příjmy tvořit a daňová teorie dokáže najít případy, kdy zvýšení/snížení daňové zátěže odrazuje od práce, nebo naopak k práci stimuluje. Práce, půda a kapitál jsou tři základní výrobní faktory. Graf práce vyjadřuje vztah mezi množstvím práce a mzdovou sazbou, kde poptávku tvoří firmy a na druhé straně vytváří nabídku práce domácnosti. Mzda za odvedenou práci je častokrát jediným zdrojem příjmu domácností. Výši mzdy určuje vztah nabídky a poptávky po práci. Domácnosti jsou motivovány výší důchodu a jsou ochotny s rostoucím příjmem déle pracovat, což zvyšuje nabídku práce a vede k tendencím nahrazovat volný čas prací. To dosáhne takové výše, kdy domácnosti mají peněz dostatek a další práce jim nepřináší vyšší užitek.

Daň z příjmů patří mezi přímé daně, jelikož ji odvádíme přímo ze svého příjmu. Jedná se o jednu z nejspravedlivějších daní, kdy lidé s vyššími příjmy platí vyšší daň než lidé s nižšími příjmy. Zdaňovacím obdobím daně z příjmů je kalendářní rok, kdy ke

každému roku je podáváno daňové přiznání. Daň z příjmů je odváděna zálohami na daň každý měsíc a při ročním zúčtování daně může docházet ke kontrole správnosti odvedené výše.

2 Cíl práce

V roce 2020 byl schválen nový daňový balíček pro rok 2021, ve kterém došlo k signifikantním změnám ve zdanění příjmů. Cílem bakalářské práce je zhodnotit dopady novelizací zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v platném znění v roce 2021 na daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

Jedním z hlavních témat je zrušení konceptu superhrubé mzdy, které by mohlo ovlivnit tempo změny růstu hrubých mezd zaměstnanců. Změna základu pro výpočet zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti, snižuje její výši, daňový poplatník se stejnou hrubou mzdou bude mít za těchto podmínek vyšší mzdu čistou. Cílem práce je pomocí analýzy změny nominálních mezd za posledních 5 let, zjistit, zdali měla změna ve zdanění vliv na přirozený růst nominálních mezd v roce 2021. Podkladem pro zjištění změn je modelace příkladů reflektujících změnu ve zdanění příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

3 Metodika zpracování

Zhodnocení dopadů novelizací zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v platném znění v roce 2021 je provedeno za pomoci komparace a analýzy. Změna ve zdanění příjmů fyzických osob ze závislé činnosti bude demonstrována na modelových příkladech za oba porovnávané roky. Následovat bude analýza změn mezi těmito roky.

Hlavním prvkem teoretické části bude literární rešerše. Teoretická část se skládá ze třech hlavních částí. V první části teoretické části bude čtenář zasvěcen do úvodu daňové politiky s pojmy daň a jejími dalšími náležitostmi. Dále zde bude nabídnut bližší pohled na daň z příjmů a bude zde popsána daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, která je hlavním tématem celé práce.

Ve druhé části jsou popsány změny zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů k 1. 1. 2021, které souvisí se zdaněním příjmů fyzických osob a jsou důležité pro tuto bakalářskou práci.

Ve třetí části je náhled na systém daně z příjmů v sousedních státech České republiky – Slovenska, Německa, Rakouska a Polska. Čtenář bude moci porovnat odlišnosti ve zdanění v těchto státech Evropské Unie.

Praktická část je rozdělena pouze na dvě části. První část praktické části je věnována modelovým příkladům s názornou demonstrací jejich výpočtu. Jako modelové příklady jsou vybrány příklady, které ukazují obě sazby daně, jelikož došlo k dalším změnám pro poplatníky, jejichž hrubá mzda přesáhne čtyřiceti osmi násobek státem určené průměrné mzdy pro daný rok. V prvním případě je pracováno s průměrnou dosaženou hrubou mzdou za vybraný rok. Pro druhý případ je zvolena mzda 145 000 Kč. Následně bude porovnána meziroční změna ve výši čisté mzdy zapříčiněná změnou ve zdanění v modelových příkladech a porovnání daňového zatížení pro poplatníka s průměrnou a nadprůměrnou mzdou.

Úkolem druhé části je za pomoci analýzy dat zjistit, zdali i s ohledem na současnou situaci ovlivněnou koronavirovou krizí, která přinesla změnu ekonomické situace a ovlivnila nejen životy lidí, došlo ke slibovanému pozitivnímu efektu – zvýšení mezd, po zrušení superhrubé mzdy. Zdali s ohledem na vývoj v posledních letech došlo ke změně (zpomalení růstu hrubé mzdy) a jakým způsobem vývoj v roce 2021 ovlivnil růst spotřebitelských cen. Výsledky budou porovnány a závěrem bude stanoveno zjištění.

4 Úvod do daňové problematiky

Daně, spolu s poplatky, půjčkami a dary, tvoří hlavní příjmy veřejných rozpočtů. Finanční prostředky z veřejných rozpočtů jsou nadále přerozdělovány příslušným orgánům a výběr daně spolu s následnými kroky tak zajišťuje ekonomický chod státu. Výběr daně představuje pohyb finančních prostředků ze soukromého do veřejného sektoru.

4.1 Daně

Z ekonomického hlediska není nutné, aby slovo daň bylo uvedeno v názvu platby, ale tato platba je charakterizována svými vlastnostmi. Daň je definována jako povinná nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. (Kubátová, 2018, s. 15) Tato platba je hrazena buď pravidelně, po určitém časovém období nebo se jedná o platbu nepravidelnou, která je prováděna v zákonem uvedených případech.

Daň je povinná platba a vychází z povinnosti uložené všeobecně závaznou právní normou, která je ukotvena v zákoně a kterou poplatník platí za možnost spotřebovávat veřejně poskytované služby.

Daň se vyznačuje i svou nenávratností, po zaplacení daně nevzniká žádný konkrétní nárok ani není majetek poplatníkovi vrácen po určité době jako u zápůjčky. Tato platba také není určena k financování určitého projektu, ale zaplacením se stává součástí veřejného rozpočtu, z něž jsou hrazeny veřejné potřeby. Chápeme ji, proto jako neúčelovou platbu.

Neekvivalentnost pak znamená, že neexistuje žádný nebo téměř žádný vztah mezi tím, jakým dílem se člověk podílí na společných příjmech a tím, kolik z veřejných statků spotřebovává či v jaké výši participuje na výdajích veřejných rozpočtů.

4.2 Funkce daní

Moderní daně nemají za úkol pouze plnění veřejných rozpočtů, ale celou řadu dalších funkcí, které vychází z hlavních ekonomických funkcí veřejného sektoru. Daňová teorie rozlišuje pět základních funkcí daní – **funkci fiskální, alokační, redistribuční, stimulační a stabilizační**. Tyto funkce se navzájem ovlivňují a fungují

společně. V literatuře lze narazit na více funkcí, ale ty jsou zpravidla odvozeny od těchto základních – např. funkce sociální.

Primární funkcí se rozumí funkce fiskální. Jedná se o jednu z nejstarších a nejdůležitějších funkcí daní, která musí být vždy zajištěna a kdy daně znamenají příliv peněz do veřejných rozpočtů. Tyto finanční prostředky vedou k financování ze státního rozpočtu (obrana, školství, zdravotnictví).

Alokační funkce se uplatňuje tehdy, když trh projevuje neefektivnost v alokaci zdrojů. (Kubátová, 2018, s. 19) Alokační funkci lze sledovat vložением finančních prostředků na místa, kde jsou potřeba a na druhou stranu i odejmutím prostředků z míst, kde přebývají.

Funkce redistribuční upravuje rozdělení důchodů a bohatství. Vychází z předpokladu, že rozdělení důchodů není spravedlivé. Finanční prostředky jsou přerozdělovány a daně působí jako jeden z nástrojů. Stát odebírá část prostředků a pomocí různých transferů vyrovnává rozdíly ve společenských vrstvách. V praxi se lze setkat například se sociálními dávkami.

Daně jsou vnímány zpravidla negativně, proto je ochota platit daně nízká a subjekty se snaží svoji daňovou povinnost, co nejvíce omezit. Stimulační funkce se projevuje tak, že stát poskytuje subjektům různé formy daňových úlev, kterých můžou za určitých podmínek využít. Naopak stát může subjekty vystavovat i vyššímu zdanění. Příkladem takového zdanění je vysoké zdanění alkoholu, či cigaret, které stále roste a má za úkol regulovat jejich spotřebu, která má vliv na zdraví spotřebitele.

Poslední uvedenou funkcí daní je funkce stabilizační. Obecně platí, že daně mají podíl na zmírňování výkyvů hospodářského cyklu, lze je označit jako makroekonomický nástroj. Daňová politika by měla odrážet aktuální stav, tedy v období konjunktury by měl stát vytvářet finanční rezervy, které se využijí v období stagnace.

4.3 Daň z příjmů fyzických osob

Daně z příjmů neboli důchodové daně jsou poměrně mladé, přesto jsou charakterizovány jako jedny z nejdůležitějších. Po vzoru jiných evropských států daň z příjmů fyzických osob vešla v platnost v České republice spolu s daňovou reformou

1. 1. 1993. Nahradila předchozí nekonzistentní systém zdanění, který rozlišoval důchody z různých zdrojů.

Zavedení daně z příjmů fyzických osob s sebou přineslo několik výhod týkajících se daňového systému. Výnosy z daně z příjmu se přizpůsobují hospodářskému růstu, kdy při růstu osobních důchodů poplatníků zároveň rostou i výnosy daně.

Zároveň je pro poplatníka daň relativně jednoduchá. Jedná se totiž o daň přímou, kterou odvádí poplatník na úkor svého důchodu a nemůže ji převést na jiný subjekt. Na rozdíl od nepřímých daní, kde poplatník nemá často přehled kdo, kam kolik odvádí, u daně z příjmů má možnost si spočítat, kolik měsíčně/ročně odvádí.

Daně z příjmů také nemají přímý vliv na růst cen. Jako další nespornou výhodou je, že se vznikem osobního důchodu (příjmu) vzniká i zdroj pro její placení.

Daň z příjmů fyzických osob je uložena na základě zákona, jedině jím můžeme určit, které daně a jak vybírat a vymezuje další náležitosti daňově právního-vztahu. Jako všechny daňově právní vztahy musí obsahovat náležitosti, které jsou určeny základními konstrukčními prvky. (Kubátová, 2018, s. 158-160)

4.4 Subjekt daně

Daňovým subjektem je dle zákona fyzická nebo právnická osoba, která je povinná odvádět daň nebo platit daň. Jako daňového poplatníka chápeme subjekt, který má nést daňové břemeno a kdo díky dani může méně spotřebovávat. Poplatník také často odvádí daň sám, ale není to pravidlem, důležité je, že jeho příjem nebo majetek je podroben dani. Plátce daně je daňový subjekt, který je ze zákona povinen odvést do veřejného rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkům pod svou majetkovou povinností. (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020, s. 14)

Poplatníky daně z příjmů ze závislé činnosti jsou fyzické osoby. Můžeme je rozdělit na dvě skupiny – daňové rezidenty a nerezidenty. Daňovým rezidentem je osoba, která má trvalé bydliště v ČR, či pobývá na území České republiky po většinu roku (tzn. více než 183 dní). Příjmy daňových rezidentů z České republiky, ale i ze zahraničí podléhají dani z příjmu. Zatímco u daňových nerezidentů, osob, které se na území ČR zdržují po dobu kratší 183 dní, podléhají dani z příjmů pouze příjmy získané na území České republiky.

U platby daně z příjmů ze závislé činnosti se setkáváme i s plátcí daně, které představují zaměstnavatelé, kteří z důchodu poplatníka odvádí zákonem danou částku ve formě zálohy.

4.5 Předmět daně

Cesta k základu daně začíná u předmětu, z něhož je daň vybírána. Předměty daně rozdělujeme do čtyř skupin (osoba jako taková, majetek, spotřeba a příjem).

Předmětem daně může být osoba, tj. daň z hlavy. Daně z hlavy nejsou v moderních daňových systémech téměř využívány, přináší s sebou totiž značné nevýhody s výběrem např. u novorozenců, kteří nemají berní způsobilost.

Ke zdanění může docházet i u majetku. Zejména nemovité věci podléhající zdanění, jsou dobře viditelné a snadno dochází k jejich evidenci. V současné době se majetkové daně používají pouze doplňkově a slouží jako příjem menších samosprávních celků. Majetková daň je břemenem poplatníka.

U daní ze spotřeby je typické, že nejprve se začíná od vymezení předmětu daně a až poté se hledá plátcé daně. Daně ze spotřeby se zahrnují do ceny zboží a služeb, jsou proto méně viditelné a lépe snášené poplatníkem daně. V posledních letech vede tendence zvyšování daní ze spotřeby.

Relativně mladým objektem zdanění jsou daně z příjmů. Důchodové daně jsou využívány jako makroekonomický nástroj, jelikož je s nimi spojena redistribuční a stimulační funkce daní.

Daň z příjmů má několik kategorií předmětů daně z příjmů.

Těmi jsou:

- příjmy ze závislé činnosti (viz samostatná kapitola Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti)
- příjmy ze samostatné činnosti
- příjmy z kapitálového majetku
- příjmy z nájmu
- ostatní příjmy

4.5.1 Příjmy ze samostatné činnosti

Příjmy ze samostatné činnosti jsou druhou nejvýznamnější kategorií po příjmech ze závislé činnosti. Poplatník je v tomto případě zároveň plátcem daně. Příjmy z podnikání, které provádí podnikatel vlastním jménem na vlastní účet, jsou zdaňovány daní z příjmů a podléhají povinnosti platby sociálního a zdravotního pojištění.

Jako příjmy ze samostatné činnosti jsou v zákoně o daních z příjmů uvedeny:

- a) příjem ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,*
 - b) příjem ze živnostenského podnikání,*
 - c) příjem z jiného podnikání neuvedeného v písmenech a) a b), ke kterému je potřeba podnikatelské oprávnění,*
 - d) podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku.*
- (2) Příjmem ze samostatné činnosti, pokud nepatří do příjmů uvedených v § 6, je dále*
- a) příjem z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem,*
 - b) příjem z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku,*
 - c) příjem z výkonu nezávislého povolání.*

(Zákon č. 586/1992 Sb., 2022)

Daňový příjem si poplatník v tomto případě může snížit o výdaje na jeho udržení, dosažení a zajištění. U daně z příjmů fyzických osob ze samostatné činnosti si poplatník může vybrat, zdali uplatní výdaje ve formě v prokazatelné výši či paušálně.

Pokud se poplatník rozhodne uplatňovat výdaje v prokazatelné výši, je jeho povinností vést za určitých podmínek účetnictví či daňovou evidenci, která je jednodušší pro zpracování. V rámci daňové evidence poplatník zaznamenává své příjmy a výdaje v příslušném časovém sledu. Dále je součástí evidence hmotného majetku, pohledávek, dluhů a tvorba rezerv. Pro oddělení majetku u fyzických osob ze závislé činnosti, používaného k podnikání, byl zaveden pojem – obchodní majetek. Tento majetek se stává součástí daňové evidence a lze si ho v poměrné výši, ve které je využíván k podnikatelským účelům zařadit do daňových výdajů.

Druhou a jednodušší možností je uplatnění paušálních výdajů. Paušální výdaje jsou stanoveny zákonem v procentuální výši a jsou určeny z příjmů. Tato varianta s sebou nese zjednodušení, kdy poplatník nemusí prokazovat, své skutečné výdaje. Tato možnost výpočtu výdajů je určena pouze pro fyzické osoby (nikoliv právnické). Od roku 2004 dochází k nárůstu procentuální sazby pro paušální výdaje. Díky této skutečnosti je tento způsob čím dál oblíbenější. Zároveň vytváří rozdíl ve výši zdanění příjmu ze závislé a nezávislé činnosti. Výše sazby pro výdaje se liší napříč druhy příjmů, ve kterých je fyzická osoba aktivní.

Druh příjmu	Sazba v %	Maximální výše v CZK
ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství	80 %	1 600 000
ze živnostenského podnikání řemeslného	80 %	1 600 000
ze živnostenského podnikání	60 %	1 200 000
z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku	30 %	600 000
z jiných příjmů ze samostatné činnosti	40 %	800 000

Tabulka 1 Sazba daně (Vančurová, Láchová, s. 196)

Za každé zdaňovací období si musí poplatník určit, zdali bude využívat paušálu nebo určení výdajů v prokazatelné výši.

4.5.2 Příjmy z kapitálového majetku

Jako příjmy z kapitálového majetku jsou dle zákona brány podíly na zisku z obchodní společnosti či podílového fondu a hraje v nich roli držba nebo úrok z držby cenného papíru.

Kapitálový majetek může být zdaněn třemi způsoby. Prvním způsobem je srážková daň ve výši 15 % tuto daň odvádí zpravidla ten, kdo zisky z kapitálového majetku vyplácí, může jím být např. banka, broker. Poplatník pak nemá povinnost příjem dále danit, jelikož daň už byla odvedena a není povinen tento příjem odvádět do daňového

příznání. Může se jednat o zisky z držby cenných papírů, úroky z peněžních prostředků a úroků na účtu nebo plnění ze soukromého životního pojištění.

Dalším druhem je kapitálový majetek, který nebyl předem zdaněn. Poplatník poté musí uvést svůj příjem v daňovém příznání a ten podléhá dani. Tyto výnosy se dani až v momentě, kdy byli reálně vyplaceny, nikoliv v době, kdy už očekáváme zisk. Takovým příkladem je směnka, které teprve čekáme na vyplacení. Součástí daňového příznání nejsou výdaje, uvádí se zde pouze příjem, který se celý zdaňuje.

Posledním typ zdanění se týká nerezidentů České republiky a zároveň nerezidentů na území Evropské unie nebo jakékoliv jiné země, která nemá s ČR dohodu o zamezení dvojího zdanění. Kapitálové příjmy těchto osob jsou poté daně sazbu 35 %.

4.5.3 Příjmy z nájmu

Jako příjmy z nájmu jsou brány příjmy z nájmu nemovitých věcí, ale i hmotných movitých věcí. Základem daně z příjmů z nájmu je příjem očištěný o náklady (výdaje) související se zajištěním a udržením příjmů. Poplatník má možnost vést evidenci příjmů a výdajů nebo může, podobně jako u samostatné činnosti, uplatnit výdaje paušálem, který je stanoven na 30 % z příjmů. Pokud má poplatník více zdrojů příjmu z nájmu, musí u všech použít stejnou variantu. Součástí je i nepeněžní nájmné, které se do základu daně také započítává.

4.5.4 Ostatní příjmy

Mezi ostatní příjmy jsou zahrnovány příjmy, které nejsou uvedeny v předchozích případech. Základ daně u ostatních příjmů mohou tvořit tzv. příležitostné příjmy, a to z movitých hmotných věcí, z činností, kdy dochází pouze k příležitostnému poskytování majetku nebo služeb. Pokud poplatník není osoba s oprávněním na výkon zemědělské činnosti, lesního nebo vodního hospodářství, spadá do této kategorie také.

U příjmu příležitostných, pokud částka nepřesáhne za zdaňovací období částku 30 000 Kč, spadá do nezdanitelného minima a poplatník je osvobozen od jejího zdanění a není povinen ji uvádět ve svém daňovém příznání. Základ daně z příjmů by se tím zvýšil pouze nepatrně a zkomplikovalo by to neúměrně způsob

výběru. To samé platí při výběru daně z příjmů cenných papírů, pokud takový příjem, nepřesáhne 100 000 Kč za zdaňovací období, taktéž není poplatník povinen odvádět z něj daň.

Dalšími druhy ostatních příjmů jsou příjmy z převodu hmotných věcí, výživné nebo důchod, který není dán zákonem nebo pro bezúplatné příjmy. Pro všechny tyto příjmy platí výjimky a pravidla podle, kterých jsou nebo nejsou zdaňovány.

Mezi ostatní příjmy spadají částečně i důchody z důchodového pojištění. Do výše 36 násobku minimální mzdy, do základu daně nespádají, pokud tuto výši přesahují, jsou osvobozeny pouze částečně.

4.6 Základ daně

Základ daně musí být definován buď ve fyzikálních jednotkách, nebo v hodnotovém vyjádření podle předmětu zdanění. S vymezením jednotky pak úzce souvisí typ použité sazby daně. Základním principem je zdanění pouze té části předmětu daně, která může sloužit k užítku nebo spotřebě daňového subjektu.

Do základu daně mohou vstupovat peněžité příjmy a zároveň i příjmy nepeněžité. Zatímco základ daně u příjmů právnických osob je jednoho typu do základu daně fyzických osob může vstupovat až 5 různých dílčích základů daně, kdy se každý řídí vlastními pravidly. Příjmy, které do základu daně nevstupují, jsou příjmy, které nejsou předmětem daně, příjmy zdaňované zvláštní sazbou a příjmy od daně osvobozené.

Historicky je Česká republika prvním státem, ve kterém bylo součástí základu daně z příjmů fyzických osob navíc i sociální pojistné, které byl povinen hradit jménem zaměstnance zaměstnavatel jako plátce daně. Toto vedlo k tomu, že výpočet daně se prolínal s výpočtem sociálního pojištění.

4.7 Sazba daně

Sazba je základním prvkem stanovení výše daně. Sazba daně určuje postup výpočtu, za jehož použití se ze základu daně sníženého o odpočty a slevy na dani, určí výše daně. Obvykle se využívá několik typů sazeb daně. U jednotkové sazby daně není

brána v úvahu kvalita předmětu daně či typ daňového subjektu, týká se tak daně z příjmů, daně z nabytých věcí atd. Diferencovaná sazba daně se liší podle předmětu daně či typu daňového subjektu. Lze se s tím setkat u daně z přidané hodnoty, kde máme různé sazby – 10, 15, 21 % podle typu zboží.

U daně z příjmů jsou aktuálně rozlišeny dvě sazby daně. Většina důchodů poplatníků daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti je zatížena daní se sazbou 15 %. U lidí jejichž příjem je vyšší než čtyřnásobek průměrné měsíční hrubé mzdy dané vyhláškou vlády ČR – tedy ročně překročí čtyřiceti osminásobek průměrné měsíční hrubé mzdy dané vyhláškou, je část příjmu, která přesahuje tuto částku daněna sazbou 23 %.

Tato druhá sazba daně ve výši 23 % nahradila s příchodem roku 2021 tak zvanou solidární daň. Solidární daň byla platná do konce roku 2020, její sazba byla 7 %. Tuto daň byl povinen odvádět poplatník navíc z částky, která taktéž přesahovala za rok čtyřiceti osminásobek státem dané průměrné měsíční hrubé mzdy.

4.8 Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti je specifická část zdanění příjmů fyzických osob na základě zákona daného státu. Tato daň se týká nejvíce poplatníků, protože se díky ní zdaňují mzdy a platy.

Tuto daň neodvádí přímo poplatník, ale povinnost odvodu této daně leží na plátcích daně neboli v tomto případě zaměstnavateli. Zaměstnanec mzdu obdrží již po zdanění. Zaměstnavatel za zaměstnance odvádí nejen daň z příjmu ze závislé činnosti, ale zároveň i odvody na sociální a zdravotní pojištění.

Závislou činností označujeme činnost, která je vykonávána jménem a na základě požadavku toho, jehož jménem činnost vykonáváme a za níž nám náleží plat. Mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem vzniká pracovněprávní poměr, kdy je zaměstnanec povinen dbát příkazů plátce. Existují v závislé činnosti i výjimky, kdy příjmy ze závislé činnosti může mít i společník ve společnosti s ručením omezeným, pokud je společností zaměstnán, ale i komanditista nebo člen družstva. Takovým příjmem se označuje i odměna orgánu nebo člena orgánu právnické osoby a osoba, která pobírá náhrady plynoucí ze závislé činnosti na základě nynějšího, dřívějšího nebo budoucího pracovně právního vztahu a nesplňuje tedy podmínku, že dbá přímo příkazů plátce.

Odvody na sociální pojištění odvádí za zaměstnance zaměstnavatel z příjmů ze zaměstnání. Až na několik výjimek je příjem ze zaměstnání stejný jako příjem ze závislé činnosti u daně z příjmů. Příjmy, které nejsou z pohledu sociálního pojištění považovány za příjmy ze zaměstnání, jsou za určitých podmínek – příjmy plynoucí z dohody o provedení práce, dohody o pracovní činnosti a příjmy z práce malého rozsahu. Příjmy plynoucí z dohody o provedení práce nepodléhají odvodům sociálního a zdravotního pojištění do výše 10 000 Kč za kalendářní měsíc. U příjmů z dohody o pracovní činnosti nepodléhá těmto odvodům příjem do výše 3 500 Kč, při příjmu nad tuto částku je odváděno pojistné na veřejné zdravotní pojištění. Při práci malého rozsahu nesmí být sjednaná částka za jeden kalendářní měsíc vyšší než 3 500 Kč a zároveň nesmí za kalendářní měsíc příjem tuto částku přesáhnout.

Vyměřovacím základem pro platbu sociálního a zdravotního pojištění je hrubá mzda (i nepeněžitý příjem) očištěná o příjmy vyňaté a osvobozené. Pokud je to nutné, je vyměřovací základ zaokrouhlován na celé koruny nahoru. Sazba pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti hrazené zaměstnancem dosahuje

výše 6,5 %, sazba, kterou odvádí ze svého za zaměstnance zaměstnavatel je rovna 24,8 %. Sazba na veřejné zdravotní pojištění je rozdělena zatížením mezi zaměstnance a zaměstnavatele v poměru 1:2 při sazbě 13,5 %, což činí pro zaměstnance 4,5 % a pro zaměstnavatele 9 %. Lze tedy konstatovat, že zaměstnanec na sociální a zdravotní pojistné odvádí celkem 11 % své hrubé mzdy, zatímco zaměstnavatel za zaměstnance zaplatí na sociálním a zdravotním pojistném o 33,8 % více než je pouze jeho hrubá mzda.

Pro účely placení pojistného na veřejné zdravotní pojištění a pouze pro něj je stanoven minimální vyměřovací základ. Za tento základ byla stanovena určená minimální mzda. Pokud tedy mzda zaměstnance nedosahuje výše minimální mzdy je výše odvodu na zdravotní pojištění vypočtena ze státem určené minimální mzdy. Toto platí, pouze pokud pracovní poměr trvá celý kalendářní měsíc, pokud je doba zkrácena, odpovídá vyměřovací základ poměrné částce na základě délky sjednaného pracovního poměru. Zároveň jiné podmínky platí i pro zaměstnance, který se ocitl v pracovní neschopnosti. V této době zpravidla zaměstnanec pobírá nemocenské dávky, které do vyměřovacího základu nepatří. Pokud je zaměstnanec zároveň zaměstnán u více zaměstnavatelů a ani u jednoho nemá příjem, který by dosahoval minimálního vyměřovacího základu, je minimální vyměřovací základ použit pouze u jednoho ze zaměstnavatelů.

U pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní podporu nezaměstnanosti je naopak stanoven maximální vyměřovací základ. Tento základ je roven čtyřiceti osmi násobku průměrné mzdy.

Příjmy, které jsou zdanitelné daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, jsou všechny příjmy, které jsou předmětem daně a nejsou osvobozeny od jejího plnění. Příjmy, které jsou osvobozeny od daně z příjmů, jsou náhrady na cestovní výdaje, které nepřesahují zákonem dané limity a zaměstnavatelem poskytované pomůcky – ochranné, pracovní oděvy a pomůcky. Osvobozeny jsou i příspěvky zaměstnavatelů na penzijní pojištění do výše 50 000 Kč u jednoho zaměstnavatele, Přesáhne-li částka příspěvku 50 000 Kč, je zdaněna pouze přesahující část, nikoliv celá částka.

Naopak do základu daně vstupují i nepeněžitě příjmy. Takovými příjmy může být např. byt, který zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci za zvýhodněnou cenu či úplně zdarma. Do základu daně se dostává celé nájemné, které by zaměstnavatel mohl získat od jiného nezávislého pronajímatele. Pokud je zaměstnanci poskytnuto auto, které zároveň využívá pro své soukromé účely, základ daně se zvyšuje o 1 % z vstupní ceny vozidla za

každý započatý kalendářní měsíc. Pokud se jedná o nízkoemisní motorové vozidlo, je na základě zákona na podporu nízkoemisních motorových vozidel základ daně zvýšen pouze o 0,5 % vstupní ceny vozidla.

Ze základu daně ze závislé činnosti nelze odečíst další výdaje, které jsou spojeny se zaměstnáním (např. cesty do práce, odbornou literaturu atd.). Toto je zjednodušeno principem, že veškeré odvody, týkající se daně z příjmů i sociálního pojistného odvádí za zaměstnance zaměstnavatel z jeho hrubé mzdy. Tento princip zajišťuje větší plynulost v odvádění daní a snižuje administrativní náklady.

Všechny slevy a odpočty na dani z příjmů lze nárokovat pouze jednou za jedno zdaňovací období. U osob, které mají více zaměstnavatelů je toto ošetřeno existencí Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob k příjmům ze závislé činnosti. Poplatník je povinen toto Prohlášení podepsat pouze u jednoho zaměstnavatele a ten poté provede odpočet.

Daň z příjmů fyzických osob tedy lze získat na základě výpočtu základu daně pro výpočet zálohy. Tato částka je hrubá mzda zvýšená o pojistné na sociální zabezpečení a všeobecné zdravotní pojištění, které je odváděno zaměstnavatelem = Superhrubá mzda. Sazba daně z příjmů fyzických osob je momentálně ve výši 15 %. Patnáct procent ze superhrubé mzdy a v daných případech solidární daň společně tvoří základní částku zálohy na daň.

Základní částka zálohy na daň očištěna o slevu na dani a další případné uplatňované slevy je zálohou na daň. V případech, kdy daňová zvýhodnění překročí výši zálohy na daň, je možné se dostat do daňového bonusu. Do takového bonusu se mohou dostat např. lidé s nízkými příjmy, kteří uplatňují slevy na děti a jiné případy.

5 Změny ve zdanění z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v roce 2021 v ČR

Ke dni 1. 1. 2021 došlo na základě Zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony č. 609/2020 Sb. k signifikantním změnám ve zdanění příjmů fyzických osob.

Hlavní změnou bylo zrušení superhrubé mzdy, úprava sazby daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a zvýšení základní slevy na poplatníka. V průběhu roku 2021 ještě došlo k podstatným změnám u daňových zvýhodnění na vyživované dítě/děti.

5.1 Zrušení superhrubé mzdy

Co to vlastně je superhrubá mzda? Superhrubá mzda je speciální pojem používaný pouze v České republice. Označuje základ daně, který je spočítán jako hrubá mzda navýšená o sociální a zdravotní pojištění odváděné zaměstnavatelem, z této částky je pak odváděna daň z příjmu, která dosahuje 15 %.

Superhrubá mzda byla zavedena v roce 2008 a měla sjednotit sazbu daně z příjmu na jednotnou hodnotu, když nahradila progresivní sazbu daně 12, 19, 25 a 32 %, která byla podle výše příjmu hrazena z hrubé mzdy. Jelikož by vlivem snížení sazby pouze na 15 % došlo k velkému výpadku v rozpočtu, schválila tehdejší vláda v čele s ODS vznik superhrubé mzdy a vypočítání daně z tohoto základu. Efektivní hodnota sazby daně dosahovala tedy cca 23 %. Na vypočtenou částku mohl poplatník poté uplatnit slevu na dani a další daňová zvýhodnění při splnění podmínek, které určují nárok na ně.

V následujících letech došlo k několika návrhům na změnu, např. v roce 2010 se objevil návrh na zrušení superhrubé mzdy a zavedení sazby daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti na 19 %, která by se počítala opět z hrubé mzdy, žádný však nebyl schválen. V roce 2012 byla zavedena solidární přírážka daně, která byla 7 % a platila pro roční příjmy, které přesahovaly čtyřiceti osmi násobek průměrné měsíční mzdy.

I přes to, že koncept superhrubé mzdy byl přijat jako přechodný a mělo dojít k úpravě, setrval až do roku 2021, kdy byl k 1. 1. 2021 zrušen. Dle této úpravy byl tedy stanoven výpočet daně z příjmu ze závislé činnosti opět z hrubé mzdy, jako tomu bylo před rokem 2008.

Dle tehdejší vlády ČR mělo zrušení superhrubé mzdy přinést zaměstnancům více peněz, jelikož se pro ně snížil základ daně a odvádí méně. Jelikož se tato změna přímo dotýká poplatníků, je nejvíce lidem oceňovanou změnou, kterou s sebou rok 2021 přinesl.

5.2 Úprava sazby daně

Spolu se zrušením superhrubé mzdy došlo ke změně v sazbě daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Pro většinu poplatníků zůstala sazba daně stejná a to 15 %, jako po zrušení progresivní sazby daně.

Přidala se však druhá sazba daně, která nahradila tzv. solidární sazbu daně, která dosahovala hodnoty 7 % a týkala se příjmů poplatníků, které ročně přesáhnou čtyřiceti osmi násobku průměrné měsíční mzdy. Druhá sazba je nyní 23 % a odvádí se stejně jako 15% sazba z hrubé mzdy a platí pro poplatníky, kteří přesáhnou ročním příjmem čtyřiceti osmi násobek průměrné měsíční mzdy pro rok 2021 tedy 1 701 168 Kč. Při měsíčním zúčtování daně se závislé činnosti je tato sazba využívána, pokud poplatník přesáhne čtyřnásobek zákonem stanovené průměrné měsíční mzdy pro daný rok.

5.3 Změna slevy na poplatníka

V roce 2021 došlo k navýšení slevy na poplatníka na 27 840 Kč¹ (2 320 Kč měsíčně) pro rok 2021. Do té doby byla sleva na poplatníka ve výši 24 840 Kč (2 070 Kč měsíčně, došlo tedy k jejímu zvýšení o 3 000 Kč oproti předchozím rokům. V předchozích letech ke zvyšování nedocházelo. K signifikantnímu nárůstu slevy došlo v roce 2008, kdy sleva narostla ze 7 200 Kč na 24 840 Kč díky zavedení superhrubé mzdy. Zrušení superhrubé mzdy a zvýšení slevy na poplatníka by tedy za jinak stejných okolností mělo znamenat růst čisté mzdy.

Slevu na poplatníka může využít každý zaměstnanec, který měl alespoň část roku zdanitelné příjmy. Sleva je vždy uplatňována v plné roční výši. V případě více zaměstnání (příjmů ze závislé činnosti zároveň) slevu lze nárokovat pouze u jednoho zaměstnavatele. Je proto nejvýhodnější podepsat prohlášení poplatníka daně u zaměstnavatele, u kterého je nejvyšší příjem. Během roku lze mít podepsáno prohlášení poplatníka daně u více zaměstnavatelů, pouze se nesmí překrývat a musí zde být uvedeno časové období.

¹ V roce 2022 se sleva na poplatníka zvýšila na 30 840 Kč (2 570 Kč měsíčně).

Při uplatňování slevy na poplatníka nemůže vzniknout daňový bonus, tato sleva snižuje daň poplatníka do nuly. Ke vzniku a případnému zvýšení daňového bonusu dojde pouze u lidí, kterým doposud sleva na poplatníka nepokrývala celou část daně a uplatňují i jiné další slevy na dani, u kterých daňový bonus vzniknout může.

5.4 Daňové zvýhodnění na vyživované dítě/děti

V červenci roku 2021 bylo schváleno zvýšení příspěvků na dítě a zároveň došlo i ke změně u daňového zvýhodnění pro rodiče dvou a více dětí. Sleva na jedno dítě zůstala ve stejné výši a to 15 204 Kč (měsíčně je tato částka určena na 1 267 Kč).

Daňové zvýhodnění na vyživované může uplatňovat každý poplatník daně z příjmů fyzických osob na dítě žijící s ním ve společné domácnosti na území členského státu Evropské unie, nebo státu tvořícího EHP (Evropský hospodářský prostor). Pokud je v této domácnosti více dětí posuzují se společně. Zároveň pokud je v jedné domácnosti více poplatníků, slevu na dítě v jednom měsíci zdaňovacího období může uplatňovat pouze jeden z nich. U dětí, které jsou ve střídavé péči, záleží na dohodě rodičů, zdali slevu bude uplatňovat pouze jeden rodič nebo si rozdělí kalendářní měsíce, ve které bude každý z nich uplatňovat slevu na dítě. I když se jedná o dvě společně hospodařící domácnosti, slevu lze uplatňovat pouze jednou.

Za vyživované dítě je považováno nezletilé dítě do 18 let věku žijící ve společné domácnosti s poplatníkem, nebo nezaopatřené zletilé dítě do 26 let věku, které se soustavně připravuje na budoucí povolání a taktéž žije trvale ve stejné domácnosti jako poplatník. Věková hranice pro uplatnění slevy musí být splněna na začátku měsíce, ve kterém chce poplatník slevu uplatňovat, pokud přesáhne dítě věkovou hranici první den v měsíci, nelze tento měsíc už slevu započítat. Vyživovaným dítětem může být dítě vlastní, osvojené, v pěstounské péči, dítě druhého z manželů i vnuk či vnučka, pokud příjmy rodičů nedosahují minimální hranice, kdy může být sleva uplatněna. Minimální hranice ročních příjmů za předchozí rok pro uplatnění slevy na dítě odpovídá šestinásobku minimální mzdy, pro rok 2021 je to tedy 91 200 Kč².

O daňové zvýhodnění snižujeme vypočtenou zálohu na daň z příjmů. U tohoto zvýhodnění lze dosáhnout daňového bonusu, pokud zvýhodnění přesahuje výši zálohy na

² Pro rok 2022 je tato částka 97 200 Kč.

daň z příjmů. Pokud ji přesahuje o více než 100 korun, je za splnění podmínek daných zákonem tato částka poplatníkovi vyplacena. V červenci roku 2021 došlo ke zrušení maximální výše ročního daňového bonusu, který do té doby činil 60 300 Kč (5 025 Kč měsíčně), tato změna je platná od 1. 1. 2022. a maximální výše bonusu je neomezená.

Hlavní změna se týká výše daňového zvýhodnění na druhé, třetí a další dítě.

U druhého dítěte došlo ke zvýšení o 2 916 Kč z 19 404 Kč ročně na 22 320 Kč ročně.

U třetího a dalšího dítěte se částka za rok zvýšila z původních 24 204 Kč na 27 840 Kč o 3 636 Kč. U poplatníků, kteří mají příjmy ze závislé činnosti, je do konce roku 2021 počítáno ještě se starými částkami. Změna se u nich projevuje až v ročním zúčtování záloh za rok 2021, kde si poplatník uplatňuje již nové částky pro celé období 2021. Při výpočtu mezd pro rok 2022 je počítáno už s novými částkami.

	Daňové zvýhodnění		Daňové zvýhodnění	
	2020		2021	
	Roční	Měsíční	Roční	Měsíční
Jedno dítě	15 204	1 267	15 204	1 267
Druhé dítě	19 404	1 617	22 320	1 860
Třetí a další dítě	24 204	2 017	27 840	2 320

Tabulka 2 Daňové zvýhodnění na děti v letech 2020 a 2021 (Kadlec, 2021, Děti – daňové úlevy a jejich změny v roce 2021)

6 Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v EU

I přes to, že Českou republiku od sousedních států dělí v některých místech pouze pár kilometrů, výpočet daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti se v některých z nich velice odlišuje. Práce se v následujících stránkách věnuje právě DPFO ze závislé činnosti na území Německa, Slovenska, Polska a Rakouska.

6.1 Německo

Prvním zkoumaným sousedním státem je Německo. Na území Německa platí takzvané progresivní zdanění, to znamená, že s výší příjmu se zvyšuje i výše sazby daně. Tuto daň upravuje zákon

Einkommensteuergesetz, který stanovuje progresivní zdanění daně.

Poplatníci daně z příjmu v Německu se dělí do skupin podle zdroje příjmu. Můžete být poplatníkem s neomezenou daňovou povinností – tedy všichni lidé, kteří žijí v Německu nebo obvykle žijí (více než 6 měsíců v roce) v Německu – u těchto poplatníků jsou všechny příjmy zdaněny. Kromě toho poplatníci s omezenou daňovou povinností – tedy osoby, které nemají bydliště nebo místo obvyklého pobytu v Německu – zdaňují své příjmy dosažené v Německu.

Zákon zahrnuje zároveň dva druhy příjmů jako předmět daně, a to příjmy ziskové a přebytkové. Ziskové příjmy zahrnují příjmy ze zemědělství a lesnictví, příjmy z komerční činnosti a příjmy ze samostatné výdělečné činnosti. Zákon pokrývá příjmy ze zaměstnání, kapitálové příjmy, příjmy z pronájmu a pronájmu a ostatní příjmy jako přebytkové příjmy.

Základem daně je pak součet všech ziskových a přebytkových příjmů. V zákoně jsou vyčleněny i příjmy, které jsou osvobozeny od daně a do daňového základu tedy nevstupují. Jedná se o platby úrazového a zdravotního pojištění, důchodové pojištění, mateřská a rodičovská dovolená či dotace a podobně. Podobně tak je možné od základu daně odečíst stanovené položky, kterými je například starobní úleva, zvláštní nebo mimořádné výdaje. Zvláštní výdaje je možno uplatnit paušálně ve výši 36 €. Řadí se mezi ně například dary, církevní daň apod. Mezi mimořádné výdaje se řadí výdaje za pečovatelskou službu, výdaje související s výchovou handicapovaných dětí, jedná se tedy primárně o zdravotnické výdaje. Nejedná se o výdaje provozní.

Poplatníci si při platbě daně z příjmů ze závislé činnosti mohou odečíst ze základu daně náklady vynaložené na zajištění a udržení příjmů až do výše 920 eur. Stejným způsobem si může odečíst výdaje spojené s dojížděním do zaměstnání v maximální výši 4500 eur. Pokud daný poplatník využívá svůj domov jako místo výkonu práce, může si odečíst částku 1250 eur.

Pokud poplatníkem daně manželé na území Německa mohou si vybrat, zdali budou své příjmy zdaňovat dohromady nebo samostatně.

Jak bylo již zmíněno, v Německu je zdanění značně progresivní. To znamená, že po různé platové skupiny platí jiná sazba daně. Sazba daně z příjmů roste závisle na výši příjmu plátce. Rozlišuje se zde 5 různých platových skupin podle, kterých se vypočítává výše daně z příjmů. Sazbu daně při jednotlivých příjmech znázorňuje následující tabulka.

Zdanitelný příjem v EUR	Marginální sazba daně v %	Daň v EUR
do 8 004	0	0
8 005 – 13 469	14,00 – 23,97	0 – 1 000
13 470 – 52 881	23,97 – 42,00	1 039 – 14 038
52 882 – 250 730	42,00	14 039 – 97 135
nad 250 730	45,00	97 135

Tabulka 3 Sazba daně z příjmů Německo (Nerudová, 2017, s. 257)

Součástí daně z příjmů je i tzv. solidární příplatek, který je 5,5 % ze základu daně. Byl zaveden na podporu školství, infrastruktury, zdravotnictví atd. Za zdaňovací období je obvykle považován kalendářní rok. Pokud se jedná o zdaňování příjmů ze závislé činnosti, je daň odváděna plátcem měsíčně.

6.2 Polsko

Daň z příjmů fyzických osob v Polsku je regulována Zákonem o dani z příjmů fyzických osob ze dne 26. července 1991, který byl v průběhu své platnosti několikrát novelizován. Současnou podobu zákona o dani z příjmů fyzických osob je zákon č. 263/2004 Sb. ze dne 18. listopadu 2004.

(Daně z příjmů FO zemí EU – Polsko, 2013)

Zákon rozlišuje jednotlivé kategorie příjmů:

- Příjmy ze závislé činnosti
- Příjmy z nezávislé činnosti
- Příjmy ze specifických sektorů zemědělství
- Příjmy z podnikání
- Příjmy z pronájmu
- Příjmy z vlastnictví práv
- Příjmy z prodeje nemovitostí, vlastnických práv a movitých věcí
- Ostatní příjmy

(Nerudová, str. 264)

Zároveň v něm jsou osvobozeny od daně z příjmů stipendia a příspěvky na dítě. Pokud se jedná daň z příjmů ze závislé činnosti má poplatník možnost na odečtení částky 1 335 PLN. Pokud je poplatník nucen se za místem práce odstěhovat, má nárok na náhradu nákladů do výše až 200 % jeho měsíčního platu.

Základ daně je definován jako rozdíl mezi příjmy a výdaji. Pro rodiče dětí platí daňové zvýhodnění ve výši 1 112 PLN za každé dítě.

Pro fyzické osoby platí 3 sazby daně. Pokud zdanitelný příjem nepřesahuje částku 3 091 PLN je sazba daně 0%, Pokud se výše zdanitelného příjmu fyzických osob pohybuje mezi částkou 3 091 PLN a 85 528 PLN je sazba daně 18 %. Při vyšším příjmu je zdaňován příjem sazbou 32 %.

Zdanitelný příjem v PLN	Daň v PLN	Sazba daně v % z přesahující částky
do 3 091	-	0
3 091 – 85 528	-	18
nad 85 528	14 839	32

Tabulka 4 Sazba daně Polsko (Nerudová,2017, s. 265)

6.3 Slovensko

Na Slovensku upravuje daňovou povinností z příjmů Zákon o dani z příjmov. Zákon č. 595/2003 Z.z. Poplatníky daně z příjmu jsou takové osoby, které mají trvalé bydliště nebo obvyklý pobyt na Slovensku, tyto osoby jsou označovány daňovými rezidenty a uplatňuje se na tzv. neomezená daňová povinnost, která se vztahuje na všechny jejich příjmy, získané jak v zahraničí, tak na území Slovenské republiky. Obvyklým pobytem je myšleno minimálně 183 dní pobytu na území Slovenska za uvedený kalendářní rok. Výjimka je udělena osobám, které zde studují nebo jsou zde léčeny nebo překračují hranice za účelem závislé činnosti.

Omezená daňová povinnost – tedy povinnost vztahující se pouze na část příjmů získaných na území Slovenské republiky, platí pro daňové nerezidenty. Daňovými nerezidenty jsou osoby, které neodpovídají podmínkám výše, ale mají příjem na území Slovenska.

Předmětem daně z příjmů fyzických osob mohou být příjmy ze závislé činnosti, ze samostatné činnosti, příjmy kapitálové a ostatní. U příjmů ze závislé činnosti se odvádí daň i z nepeněžních příjmů. Jako takový nepeněžní příjem může být služební auto poskytované zaměstnanci i pro soukromé účely, vozidlo pak vstupuje do základu daně hodnotou 1 % pořizovací ceny vozidla měsíčně.

Základ daně je součtem všech dílčích předmětů daně. Ten si lze snížit o nezdanitelné části daně. Do výše ročního příjmu poplatníka 19 936 EUR, což odpovídá 92,8násobku životního minima, si poplatník může odečíst částku 4 511,3 EUR. Je-li základ daně poplatníka vyšší než 19 936,22 EUR, nezdanitelná část základu daně na poplatníka se stanoví jako rozdíl mezi částkou 9 495,49 (vypočtenou jako 44,2násobek platného životního minima) a jednou čtvrtinou základu daně poplatníka; je-li tato částka nižší než nula, je nezdanitelná část základu daně na poplatníka rovna nule.

Na nezdanitelné části daně pozbývá nárok člověk, který během zdaňovacího období pobíral předčasný nebo starobní důchod, výsluhy, důchodové spoření nebo vyrovnávací příspěvek.

Kromě toho si poplatník může odečíst slevu na dítě žijící s ním v jedné domácnosti, tento daňový bonus činí 20,02 EUR na jedno dítě měsíčně a lze ho uplatnit, pouze pokud příjem přesahuje šestinásobek životního minima.

Sazba daně je ze všech zkoumaných systémů nejjednodušší. Její sazba je jednotná ve výši 19 %. Za zdaňovací období je brán kalendářní rok. Za toto období je poplatník povinen odevzdat daňové přiznání, nejčastěji do třech měsíců po skončení daného kalendářního roku. Ve výjimečných případech může být udělena výjimka, až o půl roku navíc je například v případě příjmů ze zahraničí.

Součástí odvodů daně z příjmů, jsou i odvody příspěvků na sociální zabezpečení, které jsou zaměstnanci povinni odvádět z hrubé mzdy. Tyto příspěvky za zaměstnance odvádí z jejich hrubé mzdy zaměstnavatel a to v následující výši.

Příspěvek na	Sazba v %	Maximální měsíční vyměřovací základ v EUR
Penzijní pojištění	4	2 978
Zdravotní pojištění	4	2233,50
Úrazové pojištění	3	2978
Nemocenské pojištění	1,4	1116
Pojištění v nezaměstnanosti	1	2978
Celkem	13,4	X

Tabulka 5 Odvody Slovensko (Nerudová, 2017, s. 288)

6.4 Rakousko

V Rakousku je forma daně z příjmu upravena v zákoně odděleně pro fyzické a právnické osoby. Daň z příjmů fyzických osob je ošetřena v zákoně o dani z příjmů fyzických osob – Einkommensteuergesetz z roku 1988. Ačkoliv byl tento zákon mnohokrát novelizován, byl zároveň zdrojem pro českou úpravu zákona o dani z příjmů. Rakouský daňový systém se řídí dvěma důležitými principy. Jedním z nich je daňová spravedlnost, druhý je, aby daňové břemeno bylo ekvivalentní schopnosti poplatníka splácet, ale také jejich přínosu do ekonomiky.

Daňovými rezidenty v Rakousku jsou brány osoby, které mají trvalé bydliště na území Rakouska a také ty, které se zde zdržují, tuto podmínku splňují osoby po minimálně 6 měsících. Příjem takových osob poté spadá celý i s mezinárodními příjmy pod zdanění v Rakousku. Příjem osob, které nejsou daňovými rezidenty, je zdaněn pouze ve velikosti příjmu, který byl získán na území Rakouska.

Předmět daně z příjmů je tvořen součtem ze všech druhů příjmů daných zákonem (příjem ze zemědělství, živnosti, závislé činnosti apod.) očištěných o zvláštní mimořádné výdaje, ztráty apod. Nejvýznamnější kategorií jsou příjmy ze závislé činnosti. Každý zaměstnanec je povinen platit sociální pojištění ze svého příjmu. V rámci sociálního pojištění jsou v Rakousku ustanoveny dvě různé sazby podle typu povolání (viz tabulka níže).

Pojištění	Úředníci	Dělníci
Penzijní	10,25 %	10,25 %
Zdravotní	3,82 %	3,95 %
V nezaměstnanosti	3,00 %	3,00 %
Fond bydlení celkem	0,50 %	0,50 %
Celkem	17,57 %	17,90 %

Tabulka 6 Sazba příspěvků na pojištění Rakousko (Nerudová, 2017, s. 275)

Možností, jak si ulehčit od placení daně lze u příjmu ze závislé činnosti za pomoci odpočtu výdajů, které prokazatelně souvisí s dosažením, udržením nebo zajištěním příjmů.

Takovými výdaji mohou být:

- náklady související s příjmy – 132 eur
- náklady spojené s cestou do zaměstnání, která je dále než 20 km – 696 – 2 016 eur
- náklady spojené s cestou do zaměstnání, kdy není možnost využití hromadné dopravy, již od vzdálenosti 2 km – 372 – 3 672 eur
- náklady spojené s dítětem – 220 eur

Možnost dalšího odpočtu mají jisté skupiny povolání, takovou možnost mají ve výši 5 % obchodní zástupci, hudebníci a umělci, ve výši 7,5 % poté novináři a televizní reportéři.

Sazba daně z příjmu se zvyšuje s výší příjmu přesahující daný limit. Tato sazba je označována jako progresivně klouzavá. Pro poplatníka to tedy znamená, že částka 11 000 eur je nezdanitelná část. Část příjmu do 25 000 je zdaňována sazbou 36.5 %, dalších 35 000 sazbou vyšší viz tabulka níže. U určitých příjmů lze aplikovat tzv. zvýhodněnou sazbu daně, kdy zákon stanovuje příjmy, které jsou zdaněny pouze poloviční výší efektivní sazby daně.

Zdanitelný příjem v EUR	Sazba v %
0 – 11 000	0
11 001 – 25 000	36,5
25 001 – 60 000	43,2143
Nad 60 000	50

Tabulka 7 Sazba daně z příjmů Rakousko (Nerudová, 2017, s. 275

Oproti českému systému u daně z příjmů má Rakousko mnohem rozsáhlejší systém slev na dani.

Druh slevy	Výše slevy v EUR	Limit pro příjem v EUR
Sleva na dítě	494	2 200
Sleva na druhé dítě	669	6 000
Sleva na každé další dítě	220	6 000
Přídavky na děti (za každé dítě)	700,80	
Sleva pro důchodce	400 – 764	
Sleva pro zaměstnance	54	
Sleva na cestování do zahraničí	291	

Tabulka 8 Systém slev Rakousko (Zajíčková, Boháč, Večeř, 2013, s. 101)

Zdaňovacím obdobím poplatníka daně z příjmů v Rakousku je kalendářní rok. U poplatníků, kteří mají příjmy ze závislé činnosti, může být povoleno užívat období odlišné od kalendářního roku. Poplatníkům ze závislé činnosti je daň strhávána zaměstnancem s nejsou povinni podávat už daňové přiznání, pokud nemají příjmy od dvou a více plátců či jejich vydělaná částka nesouvisející se zaměstnáním nepřekročila hranici 730 EUR.

7 Praktická část

Obsahem první části praktické části práce je modelace výpočtu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v roce 2020 a 2021. V prvním modelovém příkladu jsou pro výpočet čisté mzdy zvoleny průměrné hrubé mzdy za dané roky 2020 a 2021, tj. částky 3 5611 Kč a 37 839 Kč, které jsou následně porovnány a slouží k dalšímu využití pro část druhou. V druhém modelovém příkladu je pro rok 2020 i 2021, zvolena stejná hrubá mzda a to 145 000 Kč, ze které je následně vypočítána mzda čistá. Příklady reflektují změnu ve zdanění týkající se solidární daně a druhé sazby zdanění. Následuje porovnání změny výše čisté mzdy a porovnání daňové zátěže poplatníka, jehož hrubá roční mzda přesahuje čtyřiceti osmi násobek státem určené průměrné mzdy a poplatníka s průměrnou hrubou mzdou.

Ve druhé části je porovnán rozdíl růstu nominálních a reálných mezd v roce 2020 a 2021 za jednotlivá čtvrtletí a analýza růstu čistých (na základě výpočtů z první části), nominálních a reálných průměrných mezd za posledních pět let v letech 2017-2021.

7.1 Modelace výpočtu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Co je to čistá a co hrubá mzda? Pokud je uvedena hrubá mzda, jedná se zpravidla o peněžní částku, která je v pracovní smlouvě mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Pro zaměstnance bývá však důležitější tzv. mzda čistá. Čistá mzda je částka, která zůstane po očištění od odvodů povinného sociálního a zdravotního pojištění a zálohy na daň z příjmů. Jedná se tedy o částku, kterou zaměstnanec dostane od zaměstnavatele reálně vyplacenou. S výpočtem čisté mzdy se setkává každý zaměstnanec i zaměstnavatel minimálně jednou měsíčně. Zaměstnavatel je povinen zaměstnanci vystavit výplatní pásku. (Zákoník práce, § 142 odst. 5 zákoníku práce)

Jak vypočítat čistou mzdu v roce 2020?

V roce 2020 se čistá mzda vypočítala pomocí hrubé a superhrubé mzdy. Sazba daně z příjmu fyzických osob odpovídala výši 15 %. Za použití superhrubé mzdy zaokrouhlené na stokoruny nahoru jako základu pro výpočet daně, byla vypočítána výše daně. Superhrubá mzda je hrubá mzda navýšena o odvody sociálního a zdravotního pojištění,

které hradí státu zaměstnavatel za zaměstnance. Zaměstnavatel odvádí za zaměstnance sociální pojištění a zdravotní pojištění ve výši 33,8 % jeho hrubé mzdy.

V roce 2020 byla schválena změna ve zdanění příjmů a mimo jiné došlo ke zrušení konceptu superhrubé mzdy. Nově je základem pro výpočet zálohy na daň z příjmů pro fyzické osoby se závislé činnosti hrubá mzda.

7.1.1 Modelový příklad pro rok 2020 č. 1

Pro výpočet prvního modelového příkladu byla vybrána hrubá mzda 35 611 Kč, která odpovídá průměrné hrubé mzdě v roce 2020 (ČSÚ, 2021). Pro další postup je nutné spočítat výši superhrubé mzdy (následující komentář je v číselné podobě shrnutý níže v tabulce 9), ta je spočítána jako hrubá mzda plus odvody na sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnancem, odpovídá v tomto případě částce 47 648 Kč ($=35\,611 \cdot 1,338$). Po zaokrouhlení superhrubé mzdy na celé stokoruny nahoru je získán základ pro výpočet zálohy na daň z příjmů fyzických osob před slevami. Tento základ je v modelovém příkladu 47 700 Kč a záloha na daň z příjmů před slevami odpovídá částce 7 155 Kč.

Pro rok 2020 byla stanovena sleva na dani na poplatníka ve výši 2 070 Kč, tato částka se odečítá z výpočtu zálohy na daň před slevami. Lze si jako zaměstnanec odečítat různá zvýhodnění závisící na životní situaci a zdravotním stavu. Zvýhodnění jsou různé druhy, nejběžnější z nich je zvýhodnění na dítě. To se liší podle počtu dětí. Zvýhodnění na první dítě bylo měsíčně rovno částce 1 267,00 Kč, na druhé dítě j 1 617,00 Kč, na třetí a další dítě 2 017,00 Kč. Rozdíl ve výši zvýhodnění nastává v případě, pokud je dítě s ZTP, v těchto případech je částka násobena dvěma - to znamená na prvního potomka 2 534,00 Kč, na druhého 3 234,00 Kč, na třetího a další dítě 4 034,00 Kč³³.

Pokud je poplatníkovi uznána jakákoliv forma invalidity lze odečíst daňové zvýhodnění na základě její vážnosti. U invalidity prvního a druhého stupně lze odečíst slevu 210 Kč měsíčně, na invaliditu třetího stupně poté 420 Kč a sleva na ZTP byla určena ve výši 1 345 Kč měsíčně.

Pokud je daňovým poplatníkem student, má nárok na odečtení 335 Kč měsíčně. Všechna tato zvýhodnění ovlivňují výši odvedené zálohy na daň a zároveň výši čisté mzdy. V závislosti na výši uplatněných zvýhodnění a výši hrubé mzdy lze dosáhnout i tzv. daňového bonusu, kdy zvýhodnění spolu se slevou na poplatníka přesáhnou výši daně. Tato částka je pak přičtena do čisté mzdy.

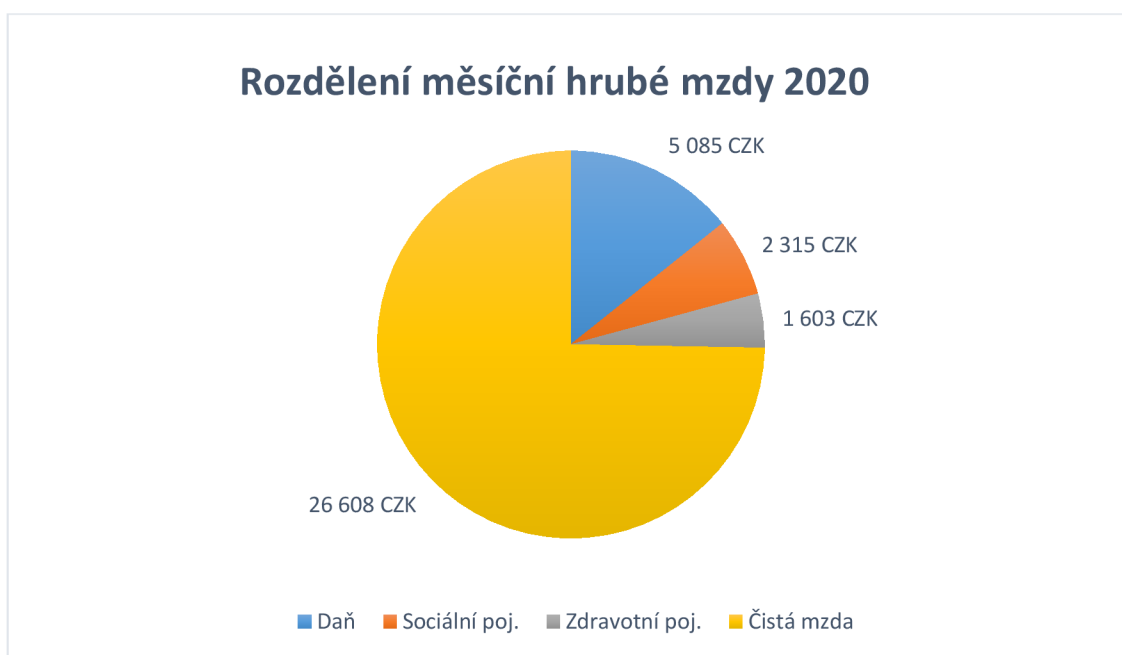
Minimální mzda v roce 2020 byla stanovena na 14 600 Kč. Z toho vyplývala i minimální výše zdravotního pojištění, která odpovídala částce 1 971 Kč. Tuto částku byl

³³ Tyto částky byly platné do roku 2020, poté bylo zvýhodnění na druhé, třetí a další dítě zvýšeno viz 7.4 Daňové zvýhodnění na vyživované děti.

povinen platit každý, i přes to že jeho mzda byla nižší. V těchto případech platí zaměstnavatel 9 % ze mzdy jako je obvyklé u vyšší mzdy a zbytek platí zaměstnanec.

V modelovém příkladu lze vidět příklad poplatníka, který nemá děti ani nárok na jiná zvýhodnění a uplatňuje si tedy pouze slevu na poplatníka ve výši 2 070 Kč. Jeho čistá mzda odpovídá, viz tabulka níže, po odvedení všech povinných odvodů státu, částce 26 608 Kč.

V následujícím grafu (viz Graf 1) lze vidět, jakým způsobem a v jakém poměru je rozložena hrubá mzda zaměstnance v tomto modelovém případě. Zaměstnanci „přijde na účet“ částka ve výši 26 608 Kč, což odpovídá 74,7 % hrubé mzdy. Zbýlých 25,3 % odpovídá částce 3 917 Kč, kterou zaměstnavatel za zaměstnance odvede státu jako zdravotní, sociální pojištění a částce 5 085 Kč, kterou zaměstnavatel za zaměstnance odvádí ve formě zálohy na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

Graf 1 Rozdělení měs.hrubé mzdy (vlastní zpracování)

2020	
Hrubá mzda	35611
Počet dětí	0
Cena služebního vozidla k soukromým účelům	0
Invalidita 1. a 2. stupeň	Ne
Invalidita 3. stupeň	Ne
Držitel průkazu ZTP/P	Ne
Soustavně studující do 26 let	Ne
Superhrubá mzda	47648
Základ pro výpočet zálohy na daň	47700
Daň před slevami	7155
Slevy na dani	2070
Daň po slevě	5085
Daňové zvýhodnění na děti	0
Sociální a zdravotní pojištění (zaměstnanec)	3918
Sociální a zdravotní pojištění (zaměstnavatel)	12037
Odvody státu celkem	21039
ČISTÁ MZDA	26608

Tabulka 9 Modelový příklad č.1 (vlastní zpracování)

7.1.2 Modelový příklad pro rok 2021 č. 1

V roce 2021 došlo vlivem schválení nového daňového balíčku ke změnám, které se přímo dotkly výpočtu čisté mzdy, a tak i částek v peněženkách daňových poplatníků, v našem případě zaměstnanců.

K nejvíce signifikantní změně došlo vlivem zrušení výpočtu daně z příjmu za pomoci superhrubé mzdy. Nově je vypočítávána výše daně z příjmů fyzických osob pouze z hrubé mzdy. Bez ohledu na jiné faktory to tedy znamená snížení základu pro výpočet daně z příjmu a tím pádem i snížení daně z příjmů pro zaměstnance.

Výpočet se tímto i pro mnohé zjednodušil. V modelovém příkladu, kde je podobně, jako v prvním příkladu je stanovena hrubou mzdou průměrná hrubá mzda pro daný rok.

Pro zjednodušení modelového příkladu, ani v tomto případě neuplatňuje zaměstnanec jinou slevu než slevu na poplatníka. Sleva na dani se na základě přijetí změn v rámci daně z příjmů měnila s růstem průměrných hrubých mezd a inflace, pro rok 2021 byla tedy stanovena vyšší sazba slevy na poplatníka a to 2 320 Kč, které si jako plátce daně může každý odečíst.

Výše pro odečtení slevy na dítě, dítě s ZTP, stupeň invalidity a studenta zůstával v letech 2020 a 2021 ve stejné výši. Změna se projevuje až při ročním zúčtování daně a se změněnou výší slevy na druhé a další dítě se u zaměstnanců počítá až od roku 2022.

Minimální mzda pro rok 2021, platná od 1. ledna 2021, by stanovena na 15 200 Kč, z té vychází i minimální měsíční výše zdravotního pojištění ve výši 2 052 Kč. U pojištění sociálního je brán v úvahu naopak jeho maximální vyměřovací základ, který je roven čtyřiceti osmi násobku průměrného platu, což odpovídá pro rok 2021 částce 141 764 Kč měsíčně.

Hrubá mzda v tomto modelovém příkladu, která odpovídá částce 37 839 Kč, což je zároveň průměrná hrubá mzda za rok 2021, tato částka zaokrouhlená na stokoruny nahoru je základem pro výpočet zálohy na daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti. Záloha na daň před slevami v tomto případě vychází 5 685 Kč ($= 37\,900 \cdot 0,15$). Po odečtení slevy na poplatníka ve výši 2 320 Kč vychází záloha na daň z příjmů 3 365 Kč. Sociální a zdravotní pojištěné hrazené zaměstnance ve výši 11 % ze základu činí 4 163 Kč. Po odečtení těchto odvodů je čistá mzda v tomto případě rovna částce 30 311 Kč.

Rozdělení hrubé měsíční mzdy je takové, že zaměstnanci zůstává 80,1 % jeho hrubé mzdy, zbylou část, která odpovídá 19,9 % a částce 7 528 Kč, odvádí zaměstnavatel jako sociální, zdravotní pojištění a zálohu na daň z příjmů fyzických osob.

Graf 2 Rozdělení měs.hrubé mzdy (vlastní zpracování)

2021	
Hrubá mzda	37839
Počet dětí	0
Cena služebního vozidla k soukromým účelům	0
Invalidita 1. a 2. Stupeň	ne
Invalidita 3. Stupeň	ne
Držitel průkazu ZTP/P	ne
Soustavně studující do 26 let	ne
Superhrubá mzda	
Základ pro výpočet zálohy na daň	37900
Daň před slevami	5685
Slevy na dani	2320
Daň	3365
Daňové zvýhodnění na děti	0
Sociální a zdravotní pojištění (zaměstnanec)	4163
Sociální a zdravotní pojištění (zaměstnavatel)	12790
Odvody státu celkem	20308
ČISTÁ MZDA	30311

Tabulka 10 Modelový příklad č.2 (vlastní zpracování)

7.1.3 Porovnání modelových příkladů č. 1

Průměrná hrubá mzda se z 35 611 Kč v roce 2020 zvýšila na částku 37 839 Kč za rok 2021. V modelových příkladech, kde je demonstrován příklad poplatníka, který uplatňuje pouze slevu na poplatníka a neuplatňuje žádná jiná další zvýhodnění, se čistá mzda pro poplatníka, který pobírá v daném roce průměrnou mzdu, značně liší.

Roli hraje změna výpočtu zálohy na daň z příjmu. V roce 2021, kdy je průměrná mzda vyšší, je díky zrušení superhrubé mzdy základ pro výpočet daně nižší než v roce 2020, i přesto že průměrná mzda se v tomto období zvýšila. Výsledná záloha na daň před slevami pro rok 2020 činí 7 155 Kč, na rozdíl od roku 2021, kde je tato záloha při průměrné mzdě 5 685 Kč. Následně se díky změnám platným od 1. 1. 2021 zvýšila i sleva na poplatníka z původních 2 070 Kč na 2 320 Kč⁴. Zatímco v roce 2020 si poplatník přijde po odečtení zálohy na daň z příjmů fyzických osob, sociálního a zdravotního pojištění na čistou mzdu ve výši 26 608 Kč, poplatník s průměrnou mzdou v roce 2021 si za stejných podmínek vydělá 30 311 Kč.

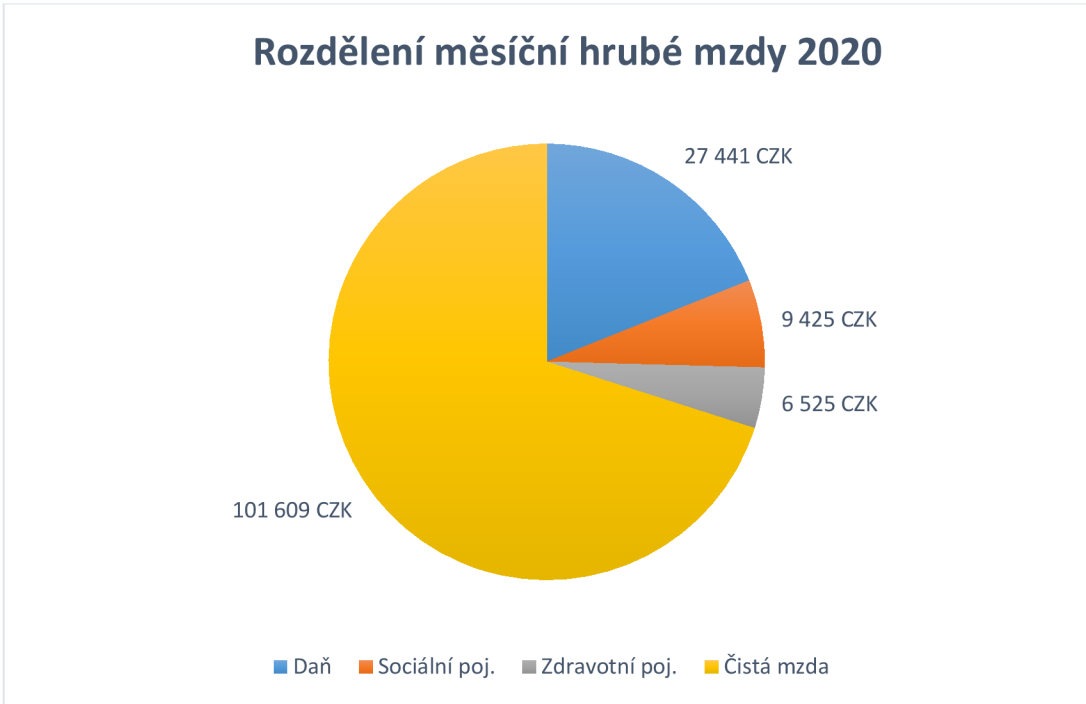
⁴ Od 1.1.2022 došlo k dalšímu zvýšení slevy na poplatníka na 2 570 Kč měsíčně (30 480Kč za rok)

7.1.4 Modelový příklad pro rok 2020 č. 2

Pokud plat přesáhl v roce 2020 čtyřiceti osmi násobek stanovené průměrné roční mzdy, byl zaměstnanec povinen zaplatit tzv. solidární dán, solidární daň bylo zdanění pro částku, která přesahovala daný limit. Solidární daň byla rovna 7 % z tohoto přebytku. Pro rok 2020 to platilo, pokud měsíční hrubá mzda přesáhla částku 139 340 Kč, což vycházelo z průměrné mzdy 34845 Kč.

Výpočet pro člověka s takovýmto příjmem vycházel ze superhrubé mzdy stejně jako u nižších příjmu. Pro zjištění výše odvodů a čisté mzdy je tedy nutné zjistit výši superhrubé mzdy, která při hrubé měsíční mzdě 145 000 Kč odpovídá částce 194 100 Kč. Daň před slevou poté činí 29 115 Kč. Ovšem obsahuje i výpočet navíc. V modelovém příkladu lze vidět navíc právě položku Solidární daň. Po vypočtení daně z příjmů došlo k odečtení částky 139 340 z hrubé mzdy a z tohoto rozdílu je dále vypočteno 7 %, což vychází v tomto modelovém příkladu 396 Kč, které je poplatník nucen uhradit navíc. S vyšším příjmem vzniká vyšší částka, která se přidává k dani z příjmu, a nazýváme ji solidární daň.

Po uplatnění slevy na dani a za předpokladu, že neuplatňuje zaměstnanec žádné další slevy je výše daně rovna 27 441 Kč. Zároveň je za zaměstnance odvedena částka na sociální a zdravotní pojištění v celkové výši 15 590 Kč. Čistá mzda tedy činí 101 609 Kč. Procentuálně lze říci, že zaměstnanec obdrží v tomto případě 70 % z jeho hrubé mzdy, zbytek částky a to 30 % odvede zaměstnavatel jménem zaměstnance státu.

Graf 3 Rozdělení měs.hrubé mzdy (vlastní zpracování)

2020	
Hrubá mzda	145000
Počet dětí	0
Cena služebního vozidla k soukromým účelům	0
Invalidita 1. a 2. Stupeň	Ne
Invalidita 3. Stupeň	Ne
Držitel průkazu ZTP/P	Ne
Soustavně studující do 26 let	Ne
Superhrubá mzda	194010
Základ pro výpočet zálohy na daň	194100
Daň před slevami	29115
Solidární daň	396
Slevy na dani	2070
Daň	27441
Daňové zvýhodnění na děti	0
Sociální a zdravotní pojištění (zaměstnanec)	15950
Sociální a zdravotní pojištění (zaměstnavatel)	49010
Odvody státu celkem	92401
ČISTÁ MZDA	101609

Tabulka 11 Modelový příklad č.3 (vlastní zpracování)

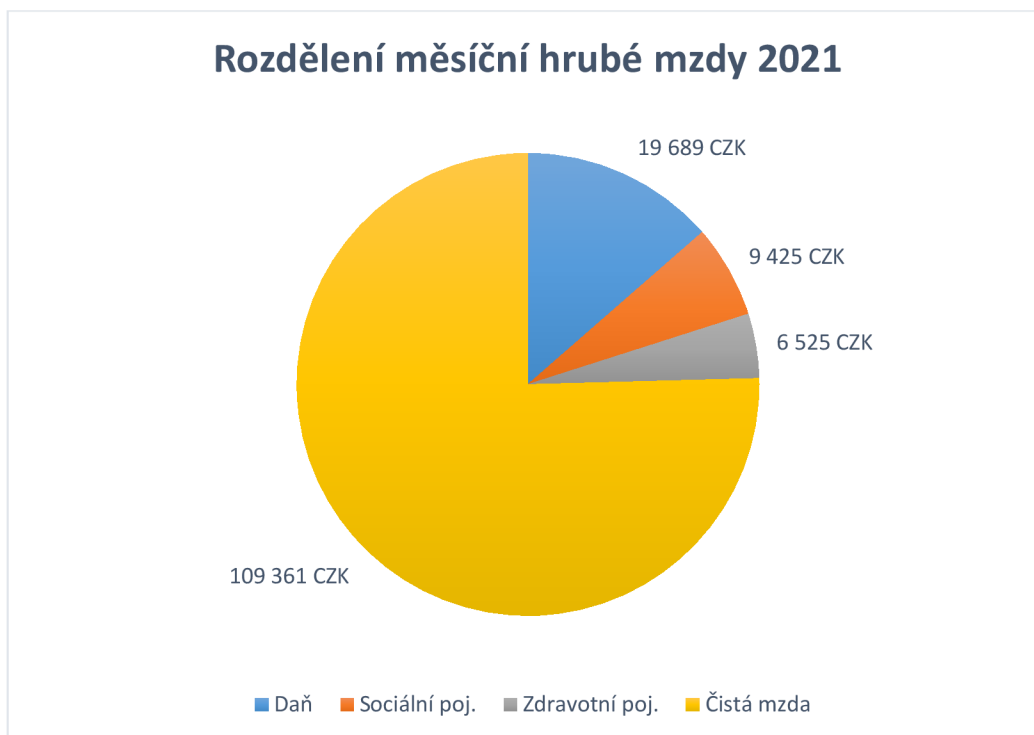
7.1.5 Modelový příklad pro rok 2021 č. 2

V roce 2021 byla zrušena solidární daň, která byla nahrazena tzv. druhou sazbou daně. Druhá sazba daně se vztahuje na příjmy přesahující čtyřiceti osmi násobek státem určené měsíční hrubé mzdy, což odpovídá 35 411 Kč. Vynásobením čtyřmi lze získat měsíční hranici, po vynásobení čtyřiceti osmi hranici roční. Pro rok 2021 je tato hranice ustanovena na částku přesahující ročně 1 701 168 Kč, tedy 141 764 Kč měsíčně.

U příjmů přesahujících tuto hodnotu, která je každým rokem udávána na základě výše mezd, oproti roku 2020 ve výpočtu zmizely řádky dva. Základ pro výpočet daně tvoří mzda ve výši 145 000 Kč. Částka 141 764 Kč podléhá výši daně 15 %, částka, která přesahuje, v tomto příkladu 3 236 Kč je zdaněna druhou sazbou a to 23 %.

Součtem těchto dvou částek lze vypočíst výši daně – 22 009 Kč. Po odečtení slevy na dani, která se nemění s výší příjmu, a pro rok 2021 byla stanovena částkou 2 320 Kč měsíčně, je výše daně z příjmu pro poplatníka 19 689 Kč.

Tato částka odpovídá 13,58 % a celkově s výší odvodů na zdravotní a sociální nepřesahuje 25 % hrubé mzdy zaměstnance.

Graf 4 Rozdělení měs.hrubé mzdy (vlastní zpracování)

2021	
Hrubá mzda	145000
Počet dětí	0
Cena služebního vozidla k soukromým účelům	0
Invalidita 1. a 2. stupeň	Ne
Invalidita 3. stupeň	Ne
Držitel průkazu ZTP/P	Ne
Soustavně studující do 26 let	Ne
Superhrubá mzda	
Základ pro výpočet zálohy na daň	145000
Daň před slevami	22009
Solidární daň	
Slevy na dani	2320
Daň	19689
Daňové zvýhodnění na děti	0
Sociální a zdravotní pojištění (zaměstnanec)	15950
Sociální a zdravotní pojištění (zaměstnavatel)	49010
Odvody státu celkem	84649
ČISTÁ MZDA	109361

Tabulka 12 Modelový příklad č.4 (vlastní zpracování)

7.1.6 Porovnání modelových příkladů č. 2

Pro modelový výpočet č. 2 byla zvolena pro roky 2020 i 2021 stejná hrubá mzda - 145 000 Kč. Oproti předchozímu porovnání je v tomto případě demonstrována další změna ve zdanění platná k 1. 1. 2021 a to vznik druhé sazby daně z příjmů a zároveň zánik solidární daně.

Poplatníkovi, v roce 2020, pobírajícímu hrubou mzdu 145 000 Kč, je vypočtena záloha na daň před slevami ve výši 29 115 Kč, kterou zvyšuje solidární daň o 396 Kč na 29 511 Kč, zatímco pro poplatníka v roce 2021 se stejnou mzdou tvoří zálohu na daň (při započítání i druhé sazby daně) 22 009 Kč. Po odečtení slevy na poplatníka, která se nemění s výší příjmů, poplatník v roce 2020 s hrubou mzdou 145 000 Kč získá čistou mzdu 101 609 Kč. Poplatník s toutéž hrubou mzdou obdrží v roce 2021, na základě změn ve zdanění příjmů, čistou mzdu ve výši 109 361 Kč. Měsíčně tento rozdíl pro poplatníka v roce 2021 znamená o 7 752 Kč vyšší čistou mzdu. V roce 2021 tento poplatník tedy přispěje do státního rozpočtu o 93 024 méně než předchozí rok.

7.1.7 Porovnání modelových příkladů č. 1 a 2

V druhém modelovém příkladu byla zvolena stejná hrubá mzda pro oba roky a to 145 000 Kč. Pro rok 2020 a 2021 přesahuje státem určený čtyřiceti osmi násobek pro využití pouze jedné sazby daně.

V porovnání modelových příkladů pro rok 2020 č. 1 a č. 2 je hrubá mzda 145 000 Kč 4,07x vyšší než mzda průměrná za rok 2020. Pro rok 2021 je hrubá mzda 145 000 Kč k průměrné mzdě vyšší pouze 3,83x.

V roce 2020 a 2021 pro člověka, který pobíral průměrnou mzdu za oba roky a uplatňoval pouze slevu na poplatníka, byl rozdíl ve zdanění 1 729 Kč za měsíc. Zatímco pro člověka, který pobíral po oba roky mzdu 145 000 Kč, byl rozdíl 7 752 Kč měsíčně, které zůstaly v peněžence daňového poplatníka. Změna pro tohoto poplatníka byla 4,5x vyšší než pro poplatníka se mzdou průměrnou.

7.2 Rozdíly ve mzdách s ohledem na růst spotřebitelských cen v roce 2020 a 2021

Ekonomická situace v České republice v letech 2020 a 2021 byla silně ovlivněna externími vlivy, kdy celý svět postihla pandemie nemoci Covid-19. Nejen, že tato nemoc sebrala tisíce životů, zasáhla i do celosvětového dění nutnými restrikcemi pro zmírnění následků a zabránění jejího šíření. Tato nezbytná opatření se projevila v růstu inflace, zvýšením spotřebitelských cen. A zkomplikovala tak životy mnoha lidí.

V roce 2020 došlo k největšímu zaznamenanému poklesu HDP v historii České republiky, a to konkrétně o 5,8 %, což negativně ovlivnilo ekonomickou situaci v České republice. Rozvolňování v roce 2021 s sebou přineslo v jistých odvětvích znovuoživení ekonomiky a hrubý domácí produkt, tak vzrostl o 3,3 %. Stále se však nevyrovnal předkrizovému roku 2019, velký vliv na to měl nedostatek součástí na trhu související s rozvinutým automobilovým průmyslem, naopak ve službách a obchodním sektoru jsme mohli zaznamenat nárůst oproti předešlému roku.

Inflace neboli růst cenové hladiny zboží a služeb za určité časové období, je udávána na základě porovnání jednoho z cenových indexů. V České republice zajišťuje cenovou stabilitu Česká národní banka, která provádí měnovou politiku v České republice. Od roku 1998 přešla Česká národní banka na cílování inflace. Provádí měnovou politiku, takovým způsobem, aby plnila daný inflační cíl. Do konce roku 2005, kdy bylo dosaženo cenové stability, byly inflační cíle intervalové a to nejprve 3–6 % a následně 2–4 %. Počínaje rokem 2006 byl stanoven bodový cíl na 3 % a od roku 2010 byl cíl stanoven na 2 % roční míry inflace. V roce 2021 lze pozorovat i přes zásahy ČNB růst inflace, která ve 4. čtvrtletí dosahovala až 6,6 % oproti stejnému období předešlého roku.

Od roku 2017, kdy nezaměstnanost v České republice klesla na 4 %, se Česká republika může pyšnit jednou z nejnižších měr nezaměstnanosti v Evropské unii. Díky vládním opatřením – programu Antivirus, nedošlo ano v letech 2020 a 2021 k výrazným změnám na trhu práce. Tento program poskytoval zaměstnavatelům dotace na zaměstnance, kteří i přes daná opatření nebyli nuceni propouštět ve velkém. V roce 2020 mírně vzrostla nezaměstnanost oproti předchozímu roku na 4 %. Při srovnání ke konci následujícího roku 2021 však nezaměstnanost o 0,5 % opět klesla

	12/2021	12/2020	12/2019
Podíl nezaměstnaných osob v ČR	3,5 %	4 %	2,9 %
Počet uchazečů o zaměstnání	258 173	291 977	215 532
Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání	236 375	273 758	196 285
Míra nezaměstnanosti dle EUROSTAT (říjen)	2,6 %	3,2 %	2,2 %

Tabulka 13 Nezaměstnanost v ČR (ČSÚ, 2022)

Nízká nezaměstnanost a situace na trhu práce ovlivnila zaměstnance, kteří se ocitli v lepší vyjednávací pozici, a došlo k růstu mezd. Průměrně za celý rok 2021 vzrostla průměrná hrubá měsíční mzda o 2136 Kč z 35 662 Kč na 37 798 Kč, což činí rozdíl 6 % růstu. Reálný růst průměrných hrubých měsíčních mezd byl však pouze 2 %. Tato situace byla zapříčiněna růstem spotřebitelských cen. Při bližším pohledu na situaci, lze pozorovat, že během různých čtvrtletí roku 2021 došlo k různým změnám.

K nejmenší změně oproti předchozímu čtvrtletí došlo v prvním čtvrtletí roku 2021. Průměrná měsíční mzda vzrostla z 34 196 Kč na 35 285 Kč, rozdíl činil 1089 Kč a 3,2 %. Růst spotřebitelských cen byl roven 2,2 % a reálný růst mezd tak činil pouze 1 %. Medián mezd činil 29 867 Kč. Ve srovnání s předchozím čtvrtletím vzrostly upravené průměrné mzdy během prvního čtvrtletí roku 2021 o 0,6 %. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v odvětví nemovitostí, zdravotnictví a energetiky. Naopak nejvyšší snížení pocítilo odvětví kulturní, zábavní činnosti a pohostinství a ubytování.

V druhém čtvrtletí byl zaznamenán největší rozdíl ve mzdách mezi lety 2020 a 2021. Situaci měla na svědomí již zmíněná koronavirová krize, která zapříčinila nízký základ ve 2. čtvrtletí 2020. Zároveň ve 2. čtvrtletí roku 2021 došlo k vyplácení odměn zdravotníkům a sociálním pracovníkům za služby při koronavirové krizi. Ty to bonusy významně ovlivnily průměrné mzdy. Nejnižší nárůst byl zaznamenán v pojišťovnictví a veřejné správě. Díky rozvolňování byl patrný i kladný vývoj mezd v oblasti ubytování a pohostinství. Z dat v tabulce č. 14 lze vyčíst, že mzdy stouply z 34 382 Kč na 38 275 Kč. Hrubé průměrné měsíční mzdy tak rekordně vzrostly o 11,3 %. Ovšem s nastalou ekonomickou situací vzrostla i výše spotřebitelských cen o 2,9 % a reálný růst mezd se tím rovnal 8,4 %. Medián mezd činil 32 408 Kč.

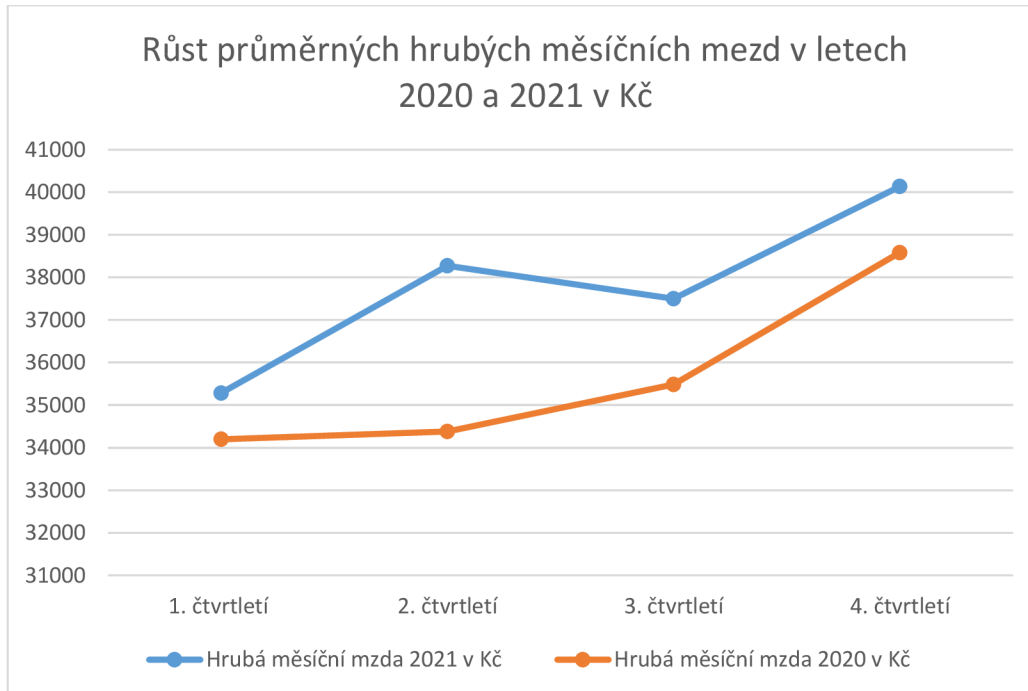
Třetí čtvrtletí roku 2021 už nepřineslo tak velký meziroční rozdíl, jelikož rozdíl činil 2 012 Kč z 35 487 Kč na 37 499 Kč. Procentuálně se změna v průměrných mzdách projevila ve výši 5,7 %. Nejnižší nárůst se týkal jako v předchozím čtvrtletí opět kulturní a zábavní sféry a veřejné správy a obrany, kde nárůst nepřekročil jedno procento. Nejvyšší nárůst zaznamenala oblast nemovitostí, následována zdravotnictvím a sociální péčí. S růstem spotřebitelských cen, který nadále pokračoval a vystoupal na celá 4,1 %, tvořil růst průměrných hrubých mezd pouze 1,6 %. Medián mezd byl 32 979 Kč. Po očištění od sezónních vlivů byl zaznamenán růst mezd o 1,5 % oproti předchozímu čtvrtletí téhož roku.

Největší překvapení přineslo poslední čtvrtletí. Opět bylo možné pozorovat růst průměrných měsíčních hrubých mezd, kdy v roce 2020 dosahovala průměrná hrubá měsíční mzda částky 38 584 Kč, oproti tomu v roce 2021 přesáhla hranici 40 tisíc Kč na 40 135 Kč. Procenty tedy lze vyjádřit rozdíl 4 %. Nejvyšší rozdíl v porovnání s rokem 2020 se promítl do oblasti nemovitostí a ubytování a pohostinství. Naopak vysoký pokles zaznamenalo zdravotnictví a sociální péče. Na vině tomu bylo vyplácení mimořádných odměn za první covidovou vlnu, které proběhlo ve čtvrtém čtvrtletí roku 2020. Proti zvyšování mezd však zasáhla inflace a s ohledem na růst spotřebitelských cen, který se vyšplhal na 6,1 %, byl zaznamenán pokles reálných mezd ve 4. čtvrtletí roku 2021 oproti roku předchozímu a to o 2 %. Medián mezd byl nejvyšší za rok 2021 a činil 34 360 Kč. Růst průměrné mzdy ve 4. čtvrtletí roku 2021 činil 0,9 % oproti 3. čtvrtletí roku 2021.

	Hrubá měsíční mzda 2021 v Kč	Hrubá měsíční mzda 2020 v Kč	Rozdíl v Kč	Rozdíl v %	Růst spotřebitelských cen v %	Reálný růst mezd v %
1. čtvrtletí	35285	34196	1089	3.2	2.2	1.0
2. čtvrtletí	38275	34382	3893	11.3	2.9	8.4
3. čtvrtletí	37499	35487	2012	5.7	4.1	1.6
4. čtvrtletí	40135	38584	1551	4.0	6.1	-2.1
Průměr	37 839	35 611	2 228	6.1	3.8	2.2

Tabulka 14 Hrubá měsíční mzda v roce 2021 a 2020 s ohledem na růst spotřebitelských cen (zdroj-ČSÚ)

Z grafu č. 5 lze pozorovat růst průměrných mezd za roky 2020 a 2021. Lze konstatovat, že v roce 2021 byly ve všech obdobích průměrné měsíční mzdy vyšší než v roce předchozím. Zatímco v roce 2020 byl oproti předchozímu čtvrtletí pokaždé nárůst. V roce 2021 tomu tak nebylo, velký skok ve výši průměrné hrubé měsíční mzdy zapříčinil pokles ve třetím čtvrtletí. Poté byla tendence opět rostoucí.

Graf 5 – Srovnání růstu mezd 2020-2021 (ČSÚ)

7.3 Rozdíly ve mzdách s ohledem na růst spotřebitelských cen v letech 2017-2021

V tabulce níže je vidět, že v letech 2017-2022 došlo k růstu hrubých mezd v každém roce. Největší meziroční zvýšení nominální průměrné mzdy nastalo v roce 2018, kdy se průměrná nominální mzda zvýšila o 8,1 %. Jelikož inflace za těchto sledovaných 5 let byla nejnižší právě v tomto roce, kdy dosahovala výše 2,1 %, i růst reálné mzdy v tomto roce byl za sledované období nejvyšší. Zatímco do roku 2019 přesahoval růst reálných mezd 4 %, v roce 2020 došlo k propadu na pouhé 1,2 %. V roce 2021 se díky průměrné mzdě 37 839 Kč a míře inflace 3,8 % růst reálné mzdy rovnal 2,2 %.

Ke změně ve výpočtu čisté mzdy došlo v roce 2021, do této doby byl v letech 2017-2020 výpočet čisté mzdy stejný. V letech 2017-2020 se nezměnila ani sleva na poplatníka, roční sleva byla rovna pro všechny roky částce 24 840 Kč. V pátém řádku tabulky 15 níže je znázorněna čistá mzda za dané roky. Výpočet čisté mzdy v letech 2020 a 2021 byl získán v první části praktické části této práce. Pro roky 2017, 2018 a 2019, byla čistá mzda vypočítána na základě stejného výpočtu jako čistá mzda pro rok 2020 v první části.

V letech 2017-2020 stoupala čistá mzda přímo úměrně tomu, jak stoupala mzda hrubá. Vlivem změn ve zdanění příjmů ze závislé činnosti však v roce 2021 po odvedení záloh na daň z příjmů ze závislé činnosti, sociálního a zdravotního pojištění z průměrné hrubé mzdy došlo ke zvýšení čisté mzdy o 14 % oproti čisté mzdě, vypočítané z průměrné mzdy, v roce předešlém. I s ohledem na inflaci, která v roce 2021 dosahovala nejvyšší míry za sledované období lze konstatovat, že v roce 2021 došlo k nárůstu čisté mzdy za sledované období.

Další předpoklad, že by došlo k pozorovatelnému snížení růstu nominálních **hrubých mezd v roce 2021** v porovnání s předchozími lety, nebyl prokázán. Jak lze vidět v předchozích letech nominální mzda rostla o 7-8 % měsíčně. V roce 2020 se tento růst snížil vlivem ekonomické situace na 4,4 %. V roce 2021 byla změna průměrné hrubé mzdy oproti předešlému roku 6,3 %.

Z analýzy dat v tabulce vychází, že i přes skokový růst reálných čistých mezd v roce 2021, který činil 10,1 %, který nastal vlivem změny zdanění příjmů, nebyl ovlivněn růst nominálních hrubých mezd, který pokračuje ve stejném trendu jako v předchozích

letech. Lze tedy konstatovat, že i přes minimální změny v inflaci a nezaměstnanosti, jejichž hodnota za celé sledované období oscilovala okolo 3 %, a změny ve zdanění příjmů, hrubé měsíční nominální mzdy v roce 2021 rostly.

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Průměrná hrubá mzda v Kč	29,504 Kč	31,885 Kč	34,125 Kč	35,611 Kč	37,839 Kč
Změna prům. hrubé mzdy v %	7.0	8.1	7.0	4.4	6.3
Změna reálné mzdy v %	4.5	6.0	4.2	1.2	2.5
Inflace v %	2.5	2.1	2.8	3.2	3.8
Sleva na poplatníka	2,070 Kč	2,070 Kč	2,070 Kč	2,070 Kč	2,320 Kč
Odpovídající čistá mzda ⁵	22,388 Kč	24,027 Kč	25,585 Kč	26,608 Kč	30,311 Kč
Změna čisté mzdy v %	-	7.3	6.5	4.0	13.9
Změna reálné čisté mzdy v %	-	5.2	3.7	0.8	10.1
Nezaměstnanost v %	4	3.2	2,8	3,6	3,8

Tabulka 15 Rozdíly ve mzdách v letech 2017-2021 (ČSÚ; vlastní zpracování)

⁵ Čistá mzda poplatníka s hrubou mzdou ve výši průměrné roční hrubé mzdy, za předpokladu, že uplatňuje pouze slevu na poplatníka a neuplatňuje žádná další zvýhodnění.

8 Shrnutí výsledků

V první části praktické části bakalářské práce byl modelován výpočet čisté mzdy z průměrné hrubé mzdy ve zkoumaných letech 2020 a 2021 a příklad, který demonstroval použití druhé sazby daně a daňového zatížení poplatníka s nadprůměrnou hrubou mzdou. Na základě změn zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů došlo ke zrušení superhrubé mzdy a tím i ke změně výpočtu daně z příjmů fyzických osob. Na základě těchto změn byla v obou případech výsledkem vyšší čistá mzda v roce 2021, jelikož základ pro výpočet daně se snížil a došlo tedy k nižšímu výsledku výpočtu výše daně, a tedy k vyšší čisté mzdě. Tato část sloužila jako podklad pro další zkoumání v praktické části práce.

V druhé části bylo hlavním cílem práce za použití analýzy zhodnotit reálné dopady změn zákona č. 586/1992 Sb. Zákona o daních z příjmů na daňového poplatníka, zda a případně jak se promítly změny ve zdanění do nominálních mezd v roce 2021.

Koronavirová krize ovlivnila ekonomickou situaci po celém světě a nedostatek součástí, utlumení průmyslu a obchodu se negativně projevilo v růstu spotřebitelských cen. Zároveň byl vládou prosazen nejeden program pro podporu zaměstnavatelů, aby nedocházelo k drastickému propouštění či krachům podniků. Na základě analýzy dat z let 2020 a 2021 bylo zjištěno, že v prvních třech čtvrtletích došlo k průměrnému reálnému meziročnímu růstu mezd zaměstnanců až o 8,3 %. Tento největší růst byl způsoben odměňováním pracovníků ve zdravotnictví a pracovníků záchranných složek za služby během koronavirové krize. Během čtvrtého čtvrtletí nebyly výsledky již tak optimistické, došlo k uvolnění koronavirové situace, jejíž následky však stále přetrvávají. Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2021 došlo k poklesu reálných hrubých mezd a to o 2,1 %.

Na základě analýzy meziroční změny růstu hrubých i čistých mezd v posledních pěti letech, s ohledem na inflaci a nezaměstnanost, při které se neprojevila zásadní změna v růstu nominálních hrubých mezd. Lze konstatovat, že růst nominálních hrubých mezd v roce 2021, i přes skokový růst v čistých mzdách, který byl dán změnou ve zdanění příjmů, nebyl ovlivněn.

9 Závěry a doporučení

V první části praktické části bylo potvrzeno, že změny ve zdanění příjmů platné od 1. 1. 2021 na základě novelizací zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v platném znění, měly vliv na výši čisté mzdy. Vzhledem ke zrušení konceptu superhrubé mzdy se snížil základ daně a tím se snížilo i daňové zatížení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Čisté mzdy na základě těchto změn vzrostly.

Cílem práce bylo dojít ke zjištění, zdali a jakým způsobem ovlivnily změny ve zdanění příjmů fyzických osob ze závislé činnosti vývoj růstu hrubých měsíčních nominálních mezd v roce 2021. Na základě analýzy lze konstatovat, že skokový růst čistých mezd na základě změn ve zdanění příjmů, znatelně neovlivnil růst hrubých měsíčních nominálních mezd v roce 2021. Předpoklad, že by mohlo dojít ke zpomalení růstu hrubých mezd, se nepotvrdil. Průměrná inflace i nezaměstnanost v roce 2021 se oproti předchozím sledovaným rokům také téměř nezměnila, takže ani jeden z těchto faktorů neměl vliv na danou situaci.

Ve čtvrtletním srovnání mezi roky 2020 a 2021, byl mezi jednotlivými čtvrtletími zaznamenán růst spotřebitelských cen, v takové míře, že ve čtvrtém čtvrtletí měl vliv na růst průměrné reálné hrubé mzdy. V datech za celý rok 2021 se tato situace neprojevila.

Lze tedy konstatovat, že změny ve zdanění příjmů fyzických osob ze závislé činnosti vývoj růstu hrubých měsíčních nominálních mezd v roce 2021 neovlivnily.

10 Seznam použité literatury

- [1] FRECKNALL-HUGHES, Jane. *The theory, principles and management of taxation : an introduction*. London, 2015. ISBN 978-0-415-43233-7.
- [2] JOCHUM, Heike a Philipp J. THIELE. *Introduction to German tax law*. Second edition. Stuttgart: Boorberg, 2018. ISBN 3415061604.
- [3] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-165-3.
- [4] MARKOVÁ, Hana, 2020. *Daňové zákony 2020: úplná znění platná k 1. 1. 2020*. 31. vyd. Praha: Grada. 296 s. ISBN 978-80-271-1333-0.
- [5] MARKOVÁ, Hana, 2021. *Daňové zákony 2021: úplná znění platná k 1. 1. 2021*. 32. vyd. Praha: Grada. 296 s. ISBN 978-80-271-3130-3.
- [6] NERUDOVÁ, Danuše. *Daňová politika v Evropské unii*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Daně (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-682-3.
- [7] NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Daňová řada (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-695-0.
- [8] RADVAN, Michal. *Czech tax law*. 3rd ed. Brno: Masaryk University, 2010. ISBN 978-80-210-5269-7.
- [9] ŠIROKÝ, J. *Daně v evropské unii*. 4. Vyd. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7400-122-2.
- [10] ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SDEU, společný konsolidovaný základ daně (CCCTB), akční plán BEPS, zdanění finančního sektoru*. 7. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-274-5.

- [11] VAN BOEIJEN-OSTASZEWSKA, O. *European Tax Handbook*. Amsterdam: IBFD, 2011. ISBN 978-90-8722-093-8.
- [12] VANČUROVÁ, Alena, Lenka LÁCHOVÁ a Hana ZÍDKOVÁ. *Daňový systém ČR 2020*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-887-4.
- [13] VANČUROVÁ, Alena. *Zdanění osobních příjmů*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-926-8
- [14] ZAJÍČKOVÁ, Miroslava, Radim BOHÁČ a Igor VEČEŘ. *Základ daně z příjmů a DPH ve vybraných státech EU z pohledu daňové harmonizace*. Praha: Leges, 2012. Teoretik. ISBN 978-80-87576-21-2.
- [15] 595/2003 Z. z. Slov-lex právní a informační portál [online]. [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/595/>
- [16] CIESLAR, Jan. *Česká ekonomika v roce 2021 rostla*. Český statistický úřad [online]. 22.3.2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-ekonomika-v-roce-2021-rostla>
- [17] *Daň z příjmů (Einkommensteuer, ESt)*. Portal.pohoda.cz [online]. 24.6.2015 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/vienna/cz/obchod_a_ekonomika/uzitecne_navody_pro_ceske_firmy_a_osvc/danove_sluzby/dan_z_prijmu_einkommensteuer_est.html
- [18] *Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti za rok 2020*. Kurzycz [online]. 2022, 13.11.2021 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/dane-danova-priznani/dan-z-prijmu-fyzickych-osob-ze-zavisle-cinnosti-2021.htm>
- [19] *Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti za rok 2021 a v roce 2022*. Kurzycz [online]. 2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/dane-danova-priznani/dan-z-prijmu-fyzickych-osob-ze-zavisle-cinnosti.htm>

- [20] *Daně z příjmů FO zemí EU – Polsko*. INTEGRA CENTRUM s.r.o. vzdělávací kurzy, školení, semináře [online]. 22.7.2013 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.integracentrum.cz/aktuality/dane-z-prijmu-fo-zemi-eu-polsko-70>
- [21] *Daňový systém v Německu: Daně v Německu*. Finance.cz [online]. [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-v-cr-a-v-eu/dane-v-eu/dane-v-nemecku/>
- [22] HAAS KUBÁTOVÁ, Bc. Alena. *Příjmy z kapitálového majetku*. Portal.pohoda.cz [online]. 11.4.2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/prijmy-z-kapitaloveho-majetku/>
- [23] KADLEC, Ing. Michal. *Děti – daňové úlevy a jejich změny v roce 2021*. Portál.POHODA.cz [online]. 6.10.2021 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/deti-%E2%80%93-danove-ulevy-a-jejich-zmeny-v-roce-2021/>
- [24] KUČEROVÁ, Dagmar. *Slevy na dani a jejich uplatnění v roce 2021 a 2022*. Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky [online]. 24. 1. 2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/slevy-na-dani-a-jejich-uplatneni-v-roce-2021-a-2022/>
- [25] MACHÁČEK, Ing. Ivan. *Poskytnutí manažerského vozidla a změny v roce 2022*. Živnostník.cz [online]. 4.10.2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.zivnostnik.cz/33/poskytnuti-manazerskeho-vozidla-a-zmeny-v-roce-2022-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Ese11EiNjoMQpopVCQH8tL-qhHYRNvxyZQ/?serp=1>
- [26] MACHOVÁ, Ing. Helena. *Paušální výdaje v roce 2021*. DAUC Vše pro daňáře a účetní [online]. 2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: https://www.dauc.cz/clanky/9760/pausalni-vydaje-v-roce-2021?gclid=EAIaIQobChMI4tzriu35-gIVIxGLCh0hIQ1dEAAAYASAAEgIz2_D_BwE

- [27] *Mzdy a náklady práce*. Český statistický úřad [online]. 5.9.2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace
- [28] Odbor ekonomických analýz. *Analýza vývoje ekonomiky ČR - prosinec 2021*. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 3.1.2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-cr---prosinec-2021--265254/>
- [29] POKORNÁ, Lenka. *Jaké příjmy patří mezi příjmy z kapitálového majetku?*. Podnikatel.cz [online]. 5.1.2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/jake-prijmy-patri-mezi-prijmy-z-kapitaloveho-majetku/#:~:text=P%C5%99%C3%ADjmy%20z%20kapit%C3%A1lov%C3%A9ho%20majetku%20jsou,%C3%BArok%C5%AF%20na%20b%C4%9B%C5%BE%C3%A9m%20nepodnikatelsk%C3%A9m%20%C3%BA%C4%8Dtu.>
- [30] PROCHÁZKA, Jakub. *Jaké jsou nově slevy na děti? Zrušil se limit pro daňový bonus*. BusinessINFO.cz [online]. 14.1.2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/jake-budou-nove-slevy-na-deti-rusi-se-limit-pro-danovy-bonus/#:~:text=V%20p%C5%99izn%C3%A1n%C3%AD%20pro%20rok%202021,d%C3%ADt%C4%9B%20dr%C5%BEitelem%20pr%C5%AFkazu%20ZTP%20FP.>
- [31] *Průměrné mzdy - 1. čtvrtletí 2021*. Český statistický úřad [online]. 04.06.2021 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-1-ctvrtleti-2021>
- [32] *Průměrné mzdy - 2. čtvrtletí 2021*. Český statistický úřad [online]. 03.09.2021 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-2-ctvrtleti-2021>

- [33] *Průměrné mzdy - 3. čtvrtletí 2021*. Český statistický úřad [online]. 06.12.2021 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-3-ctvrtleti-2021>
- [34] *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2017*. Český statistický úřad [online]. 9.3.2018 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2017>
- [35] *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2018*. Český statistický úřad [online]. 8.3.2019 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2018>
- [36] *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2019*. Český statistický úřad [online]. 6.3.2020 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>
- [37] *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2020*. Český statistický úřad [online]. 8.3.2021 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2020>
- [38] *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2021*. Český statistický úřad [online]. 07.03.2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace
- [39] *Předpis 609/2020 Sb.* Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky [online]. 31. 12. 2020 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=609&r=2020>
- [40] SOLITEA, a.s. *Stanovení základu daně fyzických osob v roce 2022: jaké příjmy a výdaje ho ovlivňují*. Money S3 Blog [online]. 4.7.2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://money.cz/novinky-a-tipy/dane/stanoveni-zakladu-dane-prijmu-u-fyzickych-osob/>

Zadání bakalářské práce

Autor:	Silvie Hronová
Studium:	I1900684
Studijní program:	B6208 Ekonomika a management
Studijní obor:	Finanční management
Název bakalářské práce:	Změny ve zdanění příjmů ze závislé činnosti
Název bakalářské práce AJ:	Changes in the taxation of income from dependent activity

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce je za použití analýzy zhodnotit reálné dopady změn zákona č. 586/1992 Sb. Zákona o daních z příjmů na daňového poplatníka, zda a případně jak se promítly změny ve zdanění do nominálních mezd v roce 2021.

1. Daň z příjmů fyzických osob v rámci příjmů ze závislé činnosti.
2. Změny ve zdanění z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v roce 2021 v ČR.
3. Daň z příjmů fyzických osob v EU.
4. Modelace výpočtu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.
5. Analýza reálného pozitivního dopadu změny zdanění na poplatníka – projev do nominálních mezd v roce 2021.
6. Shrnutí zjištění a závěr.

- FRECKNALL-HUGHES, Jane. The theory, principles and management of taxation : an introduction. London, 2015. ISBN 978-0-415-43233-7.
- KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie a politika. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-165-3.
- NERUDOVIČ, Danuše. Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie. 3., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Daňová řada (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-695-0.
- VANČUROVÁ, Alena, Lenka LÁCHOVÁ a Hana ZÍDKOVÁ. Daňový systém ČR 2020. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-887-4.
- ZAJÍČKOVÁ, Miroslava, Radim BOHÁČ a Igor VEČEŘ. Základ daně z příjmů a DPH ve vybraných státech EU z pohledu daňové harmonizace. Praha: Leges, 2012. Teoretik. ISBN 978-80-87576-21-2.

Zadávací pracoviště:	Katedra ekonomie, Fakulta informatiky a managementu
Vedoucí práce:	Ing. Jan Mačí, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	15.3.2020